

2015 m. birželio 12 d., penktadienis

Nr. 23 (1129) Kaina 0,81 Eur / 2,80 Lt

D a i l é | M u z i k a | T e a t r a s | Š o k i s | K i n a s

3

Kamerinis orkestras ir mandolina

4

Grégory Privat ir jo grupė

5

Vaizdų evoliucija teatre „Lélė“

6

Erwino Wurmo parodos Vilniuje

A. NARUSYTĖS NUOTR.

Vincas Kisarauskas, „XX amžius“, II.
1986 m.

Vincas Kisarauskas jaunosios kartos akimis

8

Prisimenant Maurice'q Pialat

D. MATVEJEVO NUOTR.

Jing Ju: tarp dangaus ir žemės

Pekino opera Vilniaus festivalyje

Birutė Mar

„Geriau ją vadinkime Jing Ju (tariama maždaug Zin ziu), nes Pekino opera labai skiriasi nuo vakarietiškos operos sampratos, – pasiūlė renginio moderatorius Xu Zhaoqun birželio 2 d., per ištaubą Vilniaus festivalio vakarą filharmonijoje „Pekino opera iš arti“. Netradicinės teatralizuotas susitikimas su Pekino nacionalinės operos solistais taip puikia edukacine įžanga į spektaklį „Jangų giminės karvedės“, tiesiog privaloma kitataučiam žiūrovui, besirengiančiam išvysti ir suprasti tradicinę Jing Ju. Visi, kuriems tą vakarą pasisekė būti filharmonijoje, galėtų paliudyti, jog susitikimas su Pekino operos kūrėjais savo nuoširdumu pralenkė daugelį surepetuotų sceninių pasirodymų.

Šių eilučių autorė renginys sugrąžino į tą laiką, kai prieš gerą dešimtmetį teko studijuoti tradicinį japonų teatrą ir šokį (no ir kabuki)

Tokiuje, domėtis rytiestikų scenos ženklu kalba, pirmasyk susitiki su kitonišku Rytų teatro prasmii pa-sauliu. Prisiminiau vieną tuometinį apsilankymą tradicinio no teatro spektaklyje Tokijuje. Atykau į teatra kruopščiai pasiruošusi: bibliotekoje išstudijavau pjesės siužetą ir atidžiai sekiau jį žiūrėdama į scenos vyksmą. Tačiau kai po gero pusvalandžio ēmė darytis nuobodoka, atsigrežusi į žiūrovų salę pamačiau, kad dauguma žiūrovų užsimerkę. Miega? Ko jie tuomet visi čia atėjo? – negalėjau patikėti. O kolegė japonė, kuriai gržusi namo pasiguodžiau, vi-sai nenustebėto: natūralu, juk žiūrovai po darbo, pavargę... Taigi, jie atėjo į no spektaklį tiesiog pamedituoti – tai ne mažiau prasminga.

Dar atmintyje išlikusios akimirkos iš teatro festivalių egzotiškose šalyse: sykį stebėdama afrikiečių spektaklį (mūsų akiai primenant klojimo teatro pasirodymą) buvau liudininkė, kaip ji žiūrėdam i juoda-

odžiai svečiai leipsta iš juoko. O žiūrėdama arabų šalių pasirodymus (mūsų akimis – tikrų tikriausias „muilo operas“) nesyl mačiau, kaip vietiniams žiūrovams rieda tikros ašaros. Ir vakaro „Pekino opera iš arti“ metu neappleido mintis: vertinti kitokybę gali tik žinodamas kontekstą – autentiškus paprocius, istoriją, kultūros tradiciją.

Pekino operos ištakos – viduramžiai, stilizuota senųjų amžių šokio ir muzikos kalba, to laiko estetika, moralės nuostatos. Jing Ju išpopuliarėjo XVIII–XIX a. Pekine, imperatoriaus rūmuose Čingų dinastijos laikais. Tad ir operų siužetai – istoriniai, pakilūs, pompastiški, deklaruojantys etikos ir moralės principus. Sukurta daugiau kaip tūkstantis tradicinės Jing Ju siužetų, iš jų apie 400 atliekama iki šių dienų. Vaizduojami Kinijos istoriniai įvykiai – Jing Ju net vadinama „kinų kultūros enciklopedija“.

NUKELTA | 2 PSL.

Jing Ju: tarp dangaus ir žemės

ATKELTA IŠ 1 PSL.

Be abejo, nuo vakarietiškos operos *Jing Ju* skiriasi daugeliu aspektų. Pasak pagrindinio vakaro svečio, operos „Jangų giminės karvedės“ režisierius Sun Guiyuan, vakarietiškoje operoje svarbiausia dainavimas, per kurį papasakojama istorija. Tuo tarpu *Jing Ju* jungia baletą, operą ir Rytų dvikovas, o įdomiausia – visa tai atlieka tie patys atlikėjai: stebina meistriškai dainininkų įvaldyta akrobatika, šokis, gimnastikos elementai.

Visai kitoks čia ir orkestras: instrumentai skirstomi į „švelnaus skambesio“ (styginiai) ir „trankaus skambesio“ (mušamieji: gongai, lėktės, mažasis ir didysis būgnai – dažniausiai naudojami per kovos scenas). Idomu, kad kinų operoje nėra dirigento – jo vieta užima būgnininkas: šaižūs būgnai kirčiai tolygūs dirigentui lazdėlei.

Pagrindinis *Jing Ju* principas, kaip ir senajame japonų nebuvo vėlesniame kabuki teatre, – salygiškumas: laiko ir erdvės, siužeto, sceninių išraiškos priemonių; atlikėjų plastikoje naudojami būtiniai pantomimos elementai, kuriamas alegoriškas judesio, baldo ir žodžio sąskambis, savita sceninė poetika. Kostiumai, scenografija ir sceninė atributika atstovauja senajai Kinijos vaizduojamojo meno tradicijai – plazda ryškiaspalviai šilko, medvilnės, satino drabužiai, išmarginti paukščiais, ki niškais ženklais, gėlėmis – kostiumo grožį atgaivina atlikėjų judesio grakštumus.

Taigi, filharmonijos scenoje tą vakarą buvo galima gérčtis demonstruojamas įvairiausiai Pekino operos aspektai: muzikantai kūrė stublinančiu ritmu bei instrumentų sąskambių teatrat; dainininkai-aktoriai, apsirengę patogia sportine apranga, demonstravo *Jing Ju* epizodus, balso tembrus, akrobatikos triukus, keitė kostiumus, perukus, barzdus. Visi kaip vienas pagal režisieriaus komandą meistriškai atlikdavo keilių minučių ar vos kelių sekundžių *Jing Ju* fragmentus, po kuriu susižavėjė žiūrovai imdavo ploti. Paties režisieriaus Sun Guiyuan, pasakojančio apie Pekino operos subtilybę, balsas skambėjo tarsi egzotiška muzika: kiniški garsai ir skiemynas liejosi taip muzikalai, kad net nesinorejo vertimo – tiesiog klausytis ir nieko nesuprasti... Pris grimo stalelių scenoje aktoriai dėjos ištobų grimą, veidą paverčiantį kauke (Pekino operos atlikėjai grimuoja patys) ir žiūrovų akivaizdoje virto neatpažtamais personažais: beždžionės, karžigiu, klonu.

Jing Ju tradiciškai reiškėturi kickviena grimo ar drabužio spalva: tarkim, raudona simbolizuoją ištikimybę ir teisingumą, geltona – nuožmų žmogų, mėlyna pertekliai drąsa, balta – klastą, išdavystę; juoda – tvirtumą, nuoširdumą; žalia – kilnumą, dorą. Violetinė reiškia orumą, romumą, išmintį; auksinė – žmogaus galią ir didybę (auksinės spalvos drabužiai vilki Budą ar ki-

Vakaro „Pekino opera iš arti“ akimirka

tą dievybę vaizduojantis atlikėjas). Vaidmenys irgi skirstomi į savitas kategorijas: vyriški (*sheng*), kiliu karių išpietomis kaukėmis (*Jing*), moteriški (*dan*) ir klounų (*Chou*). Kiekvienas kostumo atributas, detalė simbolizuoją personažo statusą, amžių; statusą parodo ir hiperbolizuotas veikėjo juokas, stilizuota plastika ir eisena.

Pekino operos struktūra – tai rečituojami bei dainuojami dialogai (kai herojai diskutuoja ar pykstasi), monologai (išreiškiantys emocijas, vidinius išgyvenimus) bei akrobatinės kovų scenos. Tradiciškai Rytų teatre scenos pabaigoje herojus sustingsta fiksuoja pozę kelioms sekundėms, taip sustiprindamas emocinį išpūdį, duodamas laiko žiūrovams praplūpti aplodimentais ir iš nuostabos sušuktį: „hau!“ („gerai,

Jing Ju magiją kuria atlikimo tikslumas ir muzikalumas, itin griežtas sceninis ritmas.

Tikru susitikimo benefisu tapo bene penkiolika minučių trukės sceninės kovos epizodas, kuriame du herojai kariūmai stilizuotai kovësi tamsoje – vienas kito nematydamis, ieškodami, jausdami, vėl paklysdami (nors scenoje degë šviesa ir visi viskų puikiai matė). Sceninė atributika – tik žvakė, kardai, kovos dinamiką kuriantis muzikos instrumentų skambesys. Muzikai nutilus, ją prateisda vo kardų mostų garsai tyloje – visa tai kūrė tokią „kovinio filmo“ įtamprą, jog tikrai buvo smalsu, kuo gi ta dvikova baigsis. O kai aktoriai scenos finale ėmė demonstruoti akrobatinius triukus ir žiūrovai regėjo tiesiog erdvėje skriekančius kūnus, salėje paigirdo nuostabos šūksniai: „Hau!“

Scena iš operos

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

bravo!). Vaidyba stilizuota: štai režisierius pristato „senelio“ personažą, kurį aktorius pavaizduoja keliais plastikos štrichais: susikūprinęs, drebindamas plaštakas eina netvirtomis kojomis – kūnui judant virpą į kostumo klostęs, išpūdį sustipri- na intensyvūs mažojo būgno garsai. Veiksmo vieta ir erdvė salygiškos – pavyzdžiu, jei nori scenoje pavaizduoti ilgą tūkstančių kilometrų kelionę („nuo Pekino iki Vilniaus“, juokavo režisierius), herojus fiesiog apeina scenoje ratą – štai ir atvyko! Šie sceniniai prisitaikymai vakarietiškai akiai atrodo naivoki, tačiau

antroji svečių iš Kinijos dovana – spektaklis „Jangų giminės karvedės“, pristatytas Lietuvos nacionalinio operos ir baletų teatro scenoje. Be abejo, edukacinė pamoka apie *Jing Ju* nenuėjo veltui – po jos operą stebėti buvo kur kas įdomiau. Padėjo ir lietuviški subtitrai – senovės Kinijos legenda grįstą siužetą pasirodė visas nesunku suprasti: Jangų giminės moterys, netekusios savo maitintojo karvedžio Jang Zongbao, ryžtasi atkerštyti už jį ir telkia moterų pajęgas mūšiu su priesais. Pagrindinė operos veikėja – karvedė tapusi šimtametė močiutė

še (ją meistriškai atliko Zhang Jing), kuriai paklūsta marčių bei tarnaičių palyda, ir imperatorius Renzongas, laiminantis moterų žygį, finale vainikuojamą pergalęs. Be abejo, šiame epiniame kūrinyje esama ir subtilaus humoros (ypač regint močiutės vadovaujamą moterų kariuomenę).

Pirma veiksmo pradžioje suteinus salei pakyla uždanga (ji visada nusileis ir vėl kils, besikeičiant paveikslams) – scenos dešinėje klūpi muzikantai ir pagrindinis mušamųjų atlikėjas (dirigentas). Gilumojė – kalnų ir miško scenovaizdis, scenoje patiestas žalias kilimas (be kurio Pekino operos atlikėjams neįmanoma būtų atlikti akrobatinį triuką). Pirmame epizode du kariai gedulo drabužiais vaizduoja grįžimą iš mūšio laiko (stilizuotas jojimas žirgais). Nusileidus ir tuo pat vėl pakilus širmui, scenoje jau šyti prabangūs didžiūnų namai. Ruošiama gimbtagienio puota namų šeimininkui Jang Zongbaui. Grįžtančiojo laukia žmona, močiutė, giminaitės. Scena pribloška kiniškai estetizuotu scenovaizdžiu: dvaro rūmai, užuolaidos, ryškiaspalviai žibintai ir girlandas, pauksintų kostiumų žvilgesys. Išėjė baltabarzdis senukas prižiūrėtojas pristato du atvykusius kariūnus, kurie praneša: mūšio lauke sužestas strėlės žuvo Jangas. Moterys maldauja karvedžių nesakyti nieko senolei Še. Skamba siaubingą žinią

je parodantis veikėjo statusą) – ji sėdasi į sostą, daina šlovina giminę ir laimėtus mūšius. Marčios mègina apsaugoti šimtametę senolę nuo baisios žinios – neleidžia kariūnams pasakyti tiesos apie Jango žūtį; visi geria i giminės sveikatą (sinchroniška, stilizuota „vyno gérimo“ pantomimos scena), bet... močiutė nuaučia: atsitiko kažkas negera. Pagaliau kariūnai pasako tiesą: taip, penkiasdešimtmetis Zongbao žuvo. I žinią moterys sureaguoja kaip viena: su šūksniu atsisėda, stilizuotai plastika ir balso intonacijomis vaizduoja ašaras ir raudojimą, pasikeitusi scenos ritmą ir užplūdusio skausmo išpūdį sustiprīna ir mušamujų „plakutai“. Veiksmo finale močiutė Še nusprendžia surinkti kares moteris ir atkeršyti.

Pirmas veiksmas gana monotoniskas, lėtas, moterų dainuojami monologai ir dialogai, atlikami falsetu, prie vakarietiškos operos melodingu ariju įpratusiai ausiai iš pradžių skamba neiprastai šažliai, bet vėliau imi priprasti – seki, kaip subtiliai kickvieno muzikinio motyvo ar išdainuojamo sakiniu išpūdį dainininkės sustiprīna menkiausiu judeisiu, žingsneliu, gestu ar net piršteliu virtelėjimu. Gerokai ilgesnės jų kostiumų rankovės irgi padeda pertekli emociją – jaudulį ar skausmą, atlikėjams sinchroniškai judinant iškeitas rankas. Reginio išpūdį dar sustiprina prožektorių šviesoje žaižaruojančios moterų „karūnos“, jų blykčiojimas kuria savitą scenografijos judejį, dinamiką. Mizanscenos (scenoje yra kelionika atlikėjų) išbaigtos, aiškios, tikslios kaip šokio spektaklyje. Matyt, kad solistai tiksliai žino savo plastikos partitūrą; kickvieno personažo žingsniai scenoje stilizuoti, atliepiantys muzikos ritmą. Veiksmui pritaranties orkestras retsykiai nutyla, tuomet skamba dainininkų rečitatyvai ar dialogai. „Toks rytiškas Wagneris“, – išgirstu netikėtą vienos žiūrovės komentarą.

Antro veiksmo pradžia – melsvai nušvestas kalnų scenovaizdis, kurio fone močiutė Še prašo imperatoriaus leisti moterims eiti į karą žygį. I močiutės gretas stoją visos giminės moterys bei vaikaitis Jang Venguangas (subtiliai ši *traversi* vaidmenį atlieka moteris, Dai Zhongyu, kurdama drąsų jaunuoli intensyvi judeisius ritmu, paaugliška balso tonaciją). Senelės drąsa pakeri imperatoriui – leidimas kariauti gautas. Močiutė Še moterų armija su vėliauvinis ir ietimis bei kariūnių kostiumais (ju simbolika – virš galvos švytinčios juostos lyg liepsnų licžuviai ar aureolės) žengia į mūšį, kur jas pasitinka priešų vyru ginkluotu ietimis ir kardais, kariuomenė.

Visą pirmą veiksmą neapleido akrobatinį kovų scenų laukimas, o antrajame šis „desertas“ buvo patiekas su kaupu: iki pat operos finalo buvo vaizduojamos stilizuotos

NUKELTA I 3 PSL.

Barokas ir minimalizmas

Vilniaus festivalyje – Lietuvos kamerinis orkestras su smuikais ir mandolina solo

Živilė Ramoškaitė

Devyniolikojo Vilniaus festivalio pradžios koncertas buvo ryškus ir labai šventiškas, prilygęs, pasak Laimutės Ligeikaitės, išsūtaiam šampantu. Pritariu, kad, greta šventiško susižavėjimo, jis sukėlė ir prieštaringų pamąstymų. Juos aname savaitraščio numeryje muzikologė išsamiai aptarė. Svarbiausias man iškilęs klausimas – už kokias vertėbes ateityje guldys galvą jaunoji akademinių muzikinė išsilavinimą įgijusi atlikėjų karta, apie ką savo koncertuose bylos muzikos mėgėjams? Turbūt klausiusieji koncerto supranta, kad turiu omenyje pirmąsyk šiam, viename *svarbiausių* sostinės festivaliu, pasirodžius Gedimino Gelgoto vadovaujamą ansamblį NIKO, gyvuojantį beveik dešimtį metų ir koncertuojančių Lietuvoje bei užsienyje.

Antrajame festivalio koncerte, įvardytame kaip mandolinos ir orkestro šventę, tokio masto kaip NIKO naujuvių nebuvo, tačiau ir be jų koncertui užteko ir intrigos, ir turiningo meniskumo. Didžiausiai intrigos, žinoma, tapo mandolinos, kaip solinio instrumento, atsiradimas filharmonijos scenoje. Klasikinės muzikos koncertuose būta įvairių soluojančių instrumentų, tačiau mandolinos – niekuomet. Atmintyje gyvas prisiminimas, kai pirmajame Vilniaus festivalyje Mstislavo Rostropovičiaus diriguojamam Sergejaus Prokofjevo baletui „Romeo ir Džuljeta“ reikaliningų keturių mandolinininkų teko ieškoti Baltarusijoje. Regis, Lietuvoje jų iki šiol neturime.

Tai, kad mandolina su Lietuvos kameriniu orkestru prabilo Didžiojoje filharmonijos salėje, „kaltas“ astringas jos propaguotojas ir virtuozas Avi Avitalis. Beer Ševoje 1978 m. gimęs izraelietis mandolina pradėjo groti būdamas aštuonečių. Jo mokytojas turėjo sukūrės mandolinų orkestrą, kuriami Avitalis grojo iki dvidešimties metų. Jis studijavo Jeruzalės muzikos akademijoje, o vėliau – Padujos konservatorijoje Italijoje, kur gilinosi į tradicinę skambinimą mandolina ir baroko techniką. Baigę studijas Avitalis pradėjo intensyviai koncertuoti, atliko įvairių žanrų muziką. Jis groja su įžymiais ansambliais ir orkestrais, sėkmingai gastroliuoja Europoje, Amerikoje, Azijoje. Avi-

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

Avi Avitalis, Sergejus Krylovas ir Lietuvos kamerinis orkestras

talis yra Izraelio „Aviv“ konkursų laureatas, 2012 m. jis pasiraše išskirtinę sutartį su įrašų kompanija „Deutsche Grammophon“, ši išleido tris jo kompaktines plokštėles. Pati naujausia pasirodė šių metų kovo mėnesį, joje su Venecijos baroko orkestru jis atlieka pluoštą Antonio Vivaldi koncertą, tarp jų kelis, sekurtus būtent mandolinai.

Koncerte Vilniuje Avitalis atliko Antonio Vivaldi Koncertą liutnai ir orkestrui D-dur, RV 93 ir Johanno Sebastiano Bacho Koncertą klavyrui ir orkestrui Nr.1 d-moll, BWV 1052 (abiejų kūrinių versijas mandolinai ir orkestrui parengė pats Avitalis). Suskambėjus Vivaldi muzikai pradžioje reikėjo įtempti klausą ir priprasti prie gana nedidelės mandolinos garso amplitudės. Orkestras grojo sumažintą sudėtimi, tačiau net šiek tiek mikrofonizuota mandolina salėje girdėjos silpnokai. (Klausydamos įrašą dažniausiai nė nepagalvojame, kad šio instrumento garsas galima iškelti virš orkestro milširuojant!) Muzikai toliau rutuliojantis šis garso santykis įgavo kur kas darnesnį balansą. Solistas labai išraiškingai artikulavo frases, perteikė judrių kraštinių dailių, ypač finalinės trčiosios, energiją, nuolatinę dinaminę kaitą, vitališką veržlumą. Vidurinėje *Largo* dalyje atsiskleidė atlikėjo emocingumas, dainingai plaukiančią taratum švelnios bangelės melodiją skambinant jausmingai su gausiais *rabato*, tarsi dainuotų Venecijos gondolininkas.

J.S. Bacho koncerto d-moll interpretacija buvo raiški ir stilinga. Pirmejo dalyje pulsavo ritmiškai tik-

lus artikuliotas judėjimas. Gerai skambėjo mandolinos partijos dvi-gubos natos, greiti pasažai ir išpūdinga kadencija, atlakta su polėkiu, virtuoziškai ir emocingai. Beje, Bachas, priešingai nei Vivaldi, mandolini neparašė nė vienos natos. Avitalis yra pirmasis atlikėjas, Bacho muziką skambinant mandolina. Man regis, šioje muzikoje jis pirmiausia ieško jausmo, o visa kita – paskui. Kalbėdamas apie atlikėjo misiją jis pabrėžia dvasingumą, saką, kad grodamas siekia kuo geriau ji atskleisti ir perteikti. Dvasingumą

galima suprasti gana įvairiai. Antroje kūrinių dalyje, mano galva, ypač sublizgėjo orkestras, pateikę savają dvasingumo sampratą: idealus unisonas, santūrus sukauptas garsas, g-moll tonacijos skeležiaus patetiškas liūdesys, tinkama artikuliacija iškalbingai bylojo apie dviasios būseną. Šią nuotaiką kitoniškis spalvomis papildė prisodrinta emocijų solisto partija. Finale vyraujant labai gyvam judėjimui sugržtama į pradinę d-moll tonaciją, kurioje nenutrūkstamai vinguriavo greito tempo besikaitalojančių di-

Džeraldas Bidva

ATKELTA IŠ 2 PSL.

moterų susidūrimo su priesais kovų scenos, priverčiančios aiktelėti: oho, argi taip įmanoma?! Sunku net aprašyti, kaip moterų įveikiami virai skrija per sceną atlikdami ketoliuka salto, verčiasi kūlversčiais, vėl sinchroniškai kaunasi su kariūnėmis dvikovų scenose. Antras veiksmas pralekia viesulo greičiu ir baigiasi nugalėjusių moterų pergailes daina: „Tris dienas pailsinkit ka-

rius ir tuomet parneškim džiugia žinią į rūmus! – dainuoja narsioji motiūtė Še. Krinta uždanga, sekā stilizuoti *Jing Ju* atlikėjų nusilenkimai bei šilti lietuviški aplodimentai.

Nesyk aplankė mintis, kad kinų opera save sceninės išraiškos prie-monėmis ir pantomimos elementais, kostiumų ryškumu ir nesudėtinga simbolika kiek primena vaikiškus pa-statybus, o po „Jangų giminės kar-vedžių“ spektaklio tikriausiai ne aš viena pasijutau kaip vaikas, regėjės pasakišką sapną ar kokį nors sve-

čios šalies cirko pasirodymą, kai dar vis grįžta sceninio stebuklo – ryškių spalvų, ritmo, reginio – džiaugsmas.

Turbūt neatitiktinai *Jing Ju* įkvė-pė ir didžiuosius XX a. Vakarų teatro kūrėjus – Mejerholdą, Brech-tą, Brooką, ieškojusius naujų išraiškos priemonių, naujų aktorių eg-zistavimo scenoje galimybų. Būtent aktoriaus meistriškumo prasme *Jing Ju* labiausiai nustebino: čia sceninė aktoriaus būtis reikalauja ypatingo pasirengimo, profesionalumo, dis-ciplinos, asmenybės etikos. Akto-

riai solistai – meistriškos plastikos ir šokio virtuozaib, besimokantys įvairiapusiško *Jing Ju* meno nuo vai-kystės: grojimo tradiciniams muzikos instrumentais, dainavimo, gimnas-tikos, Rytu dvikovų. Tik po keliolikos metų meistriškumo pamokų matyti akivaizdus sceninės rezulta-tas. Patiemis atlikėjams *Jing Ju* – per kartas perduodamas tarnystės me-nas. Pasak jų, ir šiai laikais, tapę *Jing Ju* meistrais, jie gyvena savitą komunos gyvenimą (Pekino operos teatre net nėra atskirų grimo kam-

namikos atspalvių muzika. Publiką nenorėjo paleisti svečio, jos išpra-šytas bisas – bulgarų liaudies šokis – atskleidė Avitalio gebėjimą įsiujaus-ti į liaudies muziką ir išties pietie-tiška jo temperamentą.

Koncerto programa buvo sudėtyta taip, kad barokinę dalį iрéminto šiuolaikinė muzika, puikiai derėju-si prie baroko stiliums, ypač Bacho. Koncertas buvo pradėtas ir užbaigtas įžymaus estų kompozitoriaus Arvo Pärto, rudenį švęsančio aš-tuoniadasdešimtmjetį, dvem mūsų auditorijai gerai pažystamais kūriniams: „Fratres“ smuiku, styginiams ir mu-šamiesiams ir „Tabula rasa“ dvem smuikams, preparuotam fortepijoni ir styginiams. Abu kūriniai pri-klauso XX a. 8-ajame dešimtmetyje Pärto sukurtam savitam *tintinnabuli* (lot. k. – varpeliai) stiliumi. Vėliau, platinant Vakarose leidžiamus kompozitoriaus muzikos įrašus, buvo plačiai naudojamas kitas šio stiliums vardas, „šventasis minimalizmas“. Beje, pirmąjį CD „Tabula Rasa“, iš-leistą 1984 m. „ECM Records“ kompanijos, įraše Gidonas Kremeris, Tatjana Grindenko, Alfredas Schnittke ir Saulius Sondeckio di-riguojamas Lietuvos kamerinis or-kestras. Šis yra Lietuvos kameriniu jį grojo orkestro meno vadovas Sergejus Krylovas, orkestro kon-certmeisteris Džeraldas Bidva ir Vaiva Eidukaitytė-Storastienė.

Būtų naivu lyginti dabartinių atlikimų su anų laikų ir svarstyti, kuris iš jų geresnis. Mūsų dabartis yra vi-sai kita, gūdūs sovietinių laikų, kai Pärto klausėmės tarsi slaptos mal-dos, seniai praeityje. Dabar, bent mane, labiausiai žavi ne įsivaizduo-jamas šios muzikos turinys, o labiau tai, iš ko ši muzika sudaryta: jos tyla, statika, nuolatinis pasikartojimas, skaidri trigarsiųs paremta muzikinė kalba ir efektingi staigūs *forte* greta tylėlio orkestro šnabždesio. Mana, kiekvienam klausytojui Pārtas pasako kažką savo. Neatsitiktinai šis kompozitorius yra vienas labiausiai klausomų pasaulyje.

Orkestras ir solistai puikiai atli-ko šį vakarą užbaigus opusą, o kon-certo pradžioje Sergejus Krylovas su Lietuvos kameriniu orkestru pateikė savajį „Fratres“ (lot. k. – broliai) variantą. Jis nebuvu tokis asketiskas, kaip esame ipratę, bet ne mažiau įtkina-mas ir įdomus, emociškai atviresnis, asmeniškesnis. Turbūt nebūtina vi-siems mėgdžioti Gidoną Kremerį!

barių, visa trupė rengiasi ir grimuo-jasi už scenos drauge, padėdami vie-nas kitam.

Žalias klimas ant scenos simbo-lizuoja žemę, melsva prožektoriu šviesa (šviesų partitūra Pekino ope-roje neiliustruoja personažų emocijų) – dangų. O visa tai, kas egzis-tuoja tarp dangaus ir žemės, perteklia intensyvi *Jing Ju* atlikėjų scenin-

BIRUTĖ MAR

Praeities prisiminimai

Grégory Privat ir jo grupės koncertas Vilniaus festivalyje

Algirdas Klovà

Kiekvienais metais Vilniaus festivalis pakviečia klausytojus į koki nors įdomū džiazo koncertą. Ši kartą tai buvo pažintis su Martinikoje gimusiui, Prancūzijoje gyvenančiu džiazo pianistu, kompozitoriumi Grégory Privat ir jo grupe. Prisipazinsiu, apie šį muzikantą nedaug buvau girdėjęs, todėl dar iki koncerto įnirtingai puoliau domėtis jo muzika ir gyvenimu. Radau daug įvairiausių jo muzikos įrašų su skirtingomis grupėmis ir pavieniais muzikantais įvairiuose klubuose, koncertų salėse. Sužinojau, kad šis menininkas pirmąsias muzikines žinas gavo iš savo tėvo, Malavoi stiliaus pianisto.

Groti ir komponuoti Grégory pradėjo dar mokykloje, kur įgijo klasiškinės muzikos žinių. Vėliau pamėgo džiazo improvizaciją, studijavo inžineriją Tuluze ir pradėjo koncertuoti solo bei su ansambliais džiazo klubuose. Norėdamas tobulėti, dalyvavo keliuose rimtuose festivaliuose ir konkursuose, tokiuose kaip Montré džiazo festivalis, Martalo Solalo džiazo pianistų konkursas ir kt. Tuo met pradėjo formuotis G. Privat improvizacijos metodas ir savitas kompozicijų stilis, o prie to ryškiai prisidėjo dažnas muzikavimas Paryžiaus klubuose, kas atspindėjo jo pirmajame albanme „Ki koté“ (2011).

I Vilniu Grégory Privat atvyko su grupe muzikantų, iš kurių man labiausiai patiko čekų kilmės kontrabosininkas Jirži Slavikas. Jis šiuo instrumentu pradėjo groti Romoje, studijavo Londono karališkoje muzikos akademijoje, yra laimėjęs daug garbingų apdovanojimų, gvena Parizyje, kuria ir atlieka džiazo muziką. Gaila tik, kad Vilniaus koncerte jam nebuvu suteikta didesnių solinių epizodų, nes tai jdomus muzikantas, kuris galėtų malonai paspalvinti kūrinius. Beje, sprendžiant iš įrašų, šis muzikantas puikiai groja įvairiausių stilių kompozicijas solo ir duetu, gražiai dainuoja etninę muziką,

Grégory Privat

pritardamas sau kontrabosu.

Manu Codjia vadinas vienu originaliausiu šių dienų Prancūzijos džiazo gitaristu. Jis labai švelniai liečia gitaros stygas ir gražiu, jautriu garsu puikiai išsileja į romantizmą alsuojančias G. Privat kompozicijas, suteikia joms naujos melodikos ir harmonijos.

Be galio gražiai koncerto programos kompozicijas puoše du geri perkusininkai. Vienas iš jų – Sonny Troupé, grojantis tradiciniu Gvadelupės būgnu *ka* ir kitais perkusiniais instrumentais. Jo veiklai apibūdinti pasinaudosis tik keliomis muzikų, su kuriais jis yra grojės, pavardėmis. Tai Kenny Garretas, Christianas Laviso, Davidas Murray ir daug kitų didelių džiazo žvaigždžių. Visi jie mini Sonny sugebėjimą išgauti nepaprastai spalvingą ir išraiškingą muziką. Be galio subtilus ir išradinges kitas perkusininkas Adriano Tenório, gimus Brazilijoje ir puikiai įvaldės daugybę tradicinių ir šiuolaikinių mušamųjų instrumentų. Jais atlikėjas sugebė išgroti melodines linijas. Tai didelis brazilų muzikos žinovas, nuolat koncertuojuantis su pačiais žymiausiais šio žanro muzikantais. Jie abu labai gražiai nuspalvino Grégory Privat kompozicijas, suteikė joms pakankamai rafinuotos egzotikos.

Kvinteto svečias mūsų scenoje buvo jaunas švedų džiazo daininininkas, pianistas ir aranžuotojas Gusta-

vas Karlströmas. Nuo jo pasiodymo scenoje, šios programos kompozicijų stilistiką stipriai pakito.

Koncerto programa „Martinikos praeities pėdsakai“ buvo paremta, ko gero, žymiausio Grégory Privat darbo „Cypario pasakojimai“ („Tales of Cyparis“) kompozicijomis. „Cypario pasakojimai“ – tai unikalus legendomis paremtas ciklas, universaliai džiazo muzikos kalba pasakojantis klausytojui tikrą istoriją. Po 1902 m. įvykusio Pelé ugnikalnio išsiveržimo, sunaikinusio visą buvusią Martinikos sostinę Sen Pjerą ir jos gyventojus, vienintelis gyvas saloje išliko akmeniniame bunkeryje kalintas Louisas-Auguste'as Cyparis (1875–1929). Po šių įvykių jis ta-

Perkusininkai Sonny Troupé ir Adriano Tenório

po garsaus keliaujančio amerikiečių cirko „Barnum & Bailey“ žvaigžde ir, pasivadinęs Ludgeru Sybarisu, gastrolėse po pasaulį pasakodavo neitikėtiną savo istoriją. Nežinia, ar šie G. Privat „Cypario pasakojimai“ būtų tokie reikšmingi be poeto, aktoriaus bei kompozitoriaus Joby Bernabé literatūrinės istorijos ir jo paties žodžių prancūzų ir kreolų kalbomis, kuriuos, labai gaila, mes girdėjome tik iš įrašo pirmose programos kompozicijose (pats Bernabé nedalyvavo). Gaila, nes tai tikrai netrukdė kūriniui ir net nesuprantančiam tų kalbų suteikė literatūrų kumo ir poetikos. Tokiam istorija paremtam kūriniui teatrališumas nekenkia.

Kontrabosininkas Jirži Slavik

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

Pastebėjau labai ryškią, kiekvienai kompozicijai specialiai pritaikytą muzikinę formą, individualią struktūrą, paremtą lyg ir elementariais dėsniais, tačiau labai profesionaliai realizuota. Kompozicijų harmonija labai aiški, logiška, lengvai besiliejanti. Melodijos nesunkiai įsimenančios, gražios. Ilgainiui beklasant gali pastebėti kai kurias Karibų muzikos, ritmo, harmonijos detales, folkloru paremtus melodijų vingius, tačiau tai daroma labai natūraliai, nebruktant specialiai to neakcentuojant. Ne veltui daugelis džiazo leidinių, rašančių apie Privat muziką, dažnokai mini originalią melodiką, gamtos ir meno simbiozę, pavasario dvelksmą ir daug visokių kitų grožybių. Kartais ši muzika šiek tiek priminė Heinzą Affolterį, Georgą Bensoną ir kitus naujojo džiazo romantikus. Beje, šioms kompozicijoms labai tiko paties Privat balsas. Mūsų girdėtoje programe buvo ryškiai juntama stilistinė G. Privat kūrybos įvairovė, ir, nors autorius kūrė pagal konkrečią turinį, susidarė toks įspūdis, kad kūrinius buvo rašomas ilgus dešimtmecius ir stilistika vis keitėsi. Dar norėčiau paminėti, kad šią tragiską istoriją kompozitorui pavyko atspindėti taip gražiai ir romantiškai, kad visas jos tragedizmas net užsimiršo ir liko tik gražūs, šviesūs Martinikos istorijos prisiminimai.

Anonsai

Vilniaus festivalio uždarymo akordas

Gausi Lietuvos, Latvijos, Vokiečių ir Rusijos muzikantų grupė kviečia į Vilniaus festivalio uždarymo šventę birželio 21 d. 19 val. Lie-

tuos nacionaliniam operos ir baletu teatre ir baigiamaisiais akordais mini Latvijos pirmininkavimą ES Tarybai. Lietuvos nacionalinio operos ir baletu teatro scenoje skambės kaimyninės šalies muzikos patriarcho Emilio Dárziu „Melancholiškas valsas“ – vienintelė išlikusi jo simfoninė partitura, kurioje tautinės muzikos intonacijos meistiškai jungiamos su romantinėmis harmonijomis. Tikrą iššūkį atlikėjui kelestant Sergejaus Prokofjevo Trečiajį koncertą fortepijonui paskambins latvių pianistas Vestardas Šimkus, pelnės I premiją viename svarbiausių renginių fortepijono meno pasaulelyje – Marijos Canals tarptautiniame pianistų konkurse Barselonoje.

LNF INF.

LNOBT jau skelbia naują 2015–2016 m. sezoną

Naujajį sezoną rugpjūčio 18 d. pradės Jules'io Massenet operos „Manon“ premjera. Tai Lietuvos nacionalinio operos ir baletu teatro, San Fransisko ir Tel Avivo operos teatrų koprodukcinis spektaklis.

Lapkričio 20 d. LNOBT scenoje atgims Eduardo Balsio baletas „Egile žalčių karalienė“, jo pastatymą kuria britų choreografas George'as Williamsonas ir dailininkė Louie Whitemore. Naujai išgirsti Eduardo Balsio muziką padės šio pastatymo muzikos vadovas David Geringas, tai bus jo kaip dirigento debiutas teatre.

Gruodžio 31 d. LNOBT pakvies į Giacomo Puccini operą „Bohème“. „Tai bendras LNOBT ir Ravanos festivalio darbas. Festivalio meno vadovė – Italijoje vertinama režisierė Cristina Mazzavillani Mutti, garsiojo dirigento Riccardo Mutti žmona.

2016 m. pavasarį LNOBT įžengs du ispanų donai. Kovo 4 d. įvyks Giuseppe's Verdi operos „Don Karlas“, balandžio 29 d. – Ludwigo Aloiso Minkaus baletu „Don Kiachotas“ premjeros.

Operą „Don Karlas“ statys reži-

sierius Günteris Krämeris, iš kurio tikimasi „estetinės svaros ir nuoseklumo“, būdingų jo anksciau LNOBT statytai „Žydei“. Spektaklio muzikos vadovas – dirigentas Pierre'as Vallet (Prancūzija).

O „Don Kichotas“ suteiks džiaugsmo klasikinio baletu gerbėjams. Choreografiją kuria baletmeisteris iš Rusijos Vasilius Medvedevas, spektaklio muzikos vadovas – Martynas Staškus.

Gruodžio 2–6 d. šventine Baletu savaitė bus paminėtas Lietuvos baletu 90-metis. Ypatingas šventinis akcentas – Jurgitos Droninos gala koncertas.

Gegužės 26 d. į LNOBT atvyksta Londono simfoninis orkestras, diriguojamas „Covent Garden“ karališkosios operos muzikos vadovo Antonio Pappano. Solistas – smuikininkas Nikolajus Znaideris.

LNOBT INF.

Ispaniškos temos vaikams

Nerijaus Juškos baletu ir šokio mokyklos spektaklis

Helmutas Šabasevičius

Salyginė šokio tuštumą, kuri liko Vilniuje, kai gasto lių su dvemis klasikiniais baletais – Piotro Čaikovskio „Gulbių ežeru“ (2 spektakliai) ir Adolphe'o Adamo „Žizel“ (4 spektakliai) – iki Kiniją išvyko Lietuvos nacionalinio operos ir baletu teatro trupė, užpildė Nerijaus Juškos baletu ir šokio mokykla: birželio 6 d. ji iškilmingai baigė mokslo metus ir šia proga parodė spektaklį „Don Kichoto šalyje“.

Prieš keletą metų įvykusios šio spektaklio premjeros neteko matyti, tačiau akivaizdu, kad jo patraukumas – nuolat besikeičianti šokiu kompozicija ir kviečianti baletu solistai, pasirodantys kartu su įvairaus amžiaus mokyklos auklėtiniais. Spektaklį pastatė choreografė ir pedagogė Rūta Kudžmaitė, sukompavavusi muziką iš įvairių Ludwigo Minkaus baletų. Miguelio de Cervanteso romano herojus, lydimas tarto Sančos Pansos, kaip ir gerai žinomame baletu, klajoja po Ispaniją, ieškodamas vizijoje jį aplankius Dulsinejós, o ižvelgęs smuklininko dukros Kitrės panašumą į savo viziją, padeda merginai nugalėti šykštį tėvą Lorençą ir manieringą jaunikį Gamašą bei laimingai ištækėti už mylimojo barzdaskučio Bazilio.

Paprastas siužetas, kurio veiksmas vyksta miesto aikštėje, čigonų tabore, sapnų karalystėje ir rūmuose, leidžia intrigą megzti ne netikėtai pasakojimo vingiais, bet spalvingu šokių kaleidoskopu, kurio leitmotyvas – ispaniškos temos, mo-

kylos pedagogų ir choreografų Nerijaus Juškos, Rūtos Kudžmaitės, Giedrės Zasčižinskaitės, Rasos Taučiūtės, Ingos Gerulskytės, Eriko Eismontaitės, Godos Bernotaitės pritaikyto pagal klasikinę choreografiją arba originaliai sukurtos vai-

kams. Spektaklis – galimybė pasirodyti keliems šimtams vaikų, kuriuos scenoje „gano“ dvi „ispanės“ – Monika Garlauskaitė ir Ramunė Balsevičiutė. Tai reginys tėvams, iki kraštų užpildžiusiems Lietuvos nacionalinį operos ir baletu teatrą, atydėju siems savo atžalas ir norintiems jomis pasididžiuoti. Pagarbos vertas mokytoju triūsas, gebėjimas suvaldyti būrius šokėjų, kurie stropiai šoka, tegul kartais ir ne visai darniai, o baigę savo šokius oriai nusilenka ir vorele išstipena iš scenos. Aiški, ritminga muzika leidžia vaikams nepasiklysti, tonizuoja ir juos pačius, ir žiūrovus, o kai kuriuos episodus būtų įdomu pamatyti atliekant ir profesionalius šokėjus.

Čigonų bei sapno scenoje pasirodė ir vyresnės mokyklos auklėtinės – ir joms choreografija sukurta pagal jų sugebėjimus, merginos šoko gana darniai, perteikdamos charakteringus ispaniškus rankų judesius bei sumaniai valdydamos juodų ilgų suknelių su raudonais pridurkais klostes.

Spektaklio dekoracijos – vaizdo projekcijos: biblioteka prologė, salėta aikštė, tamsus miškas su liepsnojančiu laužu. Tik Don Kichoto sapne šokėjams foną sudarė aitrių spalvų ratilai, tačiau prisiminus, jog

jis gavo į galvą malūno sparnu, šis sprendimas neatrodė nelogiškas. Sapno scenos, o galbūt ir visos kelionės po Don Kichoto šalį atradimas – žavingas Amūras, aštuonerių metų Ūla Drobnytė, šokusi lengvai ir sklandžiai, išsišyrusi grakščia

Yebra. Jau tada šokėja demonstravo puikią šokio techniką, ryškius, tvirtus sukinius ir Kitrės vaidmeniui reikalingą temperamentą, per kelelius metus tapusi dar raiškesnį ir organiškesnį. K. Kuzniacovas, kurio choreografini kūriniai „Fado“ matė-

Daria Olefirenko, dvidešimt dvejų metų ukrainietė, mokiusis Kijevo nacionalinio baletu mokykloje, dalyvavusi daugelyje baletu konkursų, vykusiuose Ukrainoje ir Rusijoje, kur pelnė ne vieną apdovanojimą. Atliekėja šoko jausmingai, išraiškingai, o kiek redaguota choreografinė partija leido jai pademonstruoti ir ryškius dvigubus sukinius, suteikius jos herojui dar daugiau spalvų. Galbūt šią jos herojė išvysime naujoje „Don Kichoto“ premjeroje, į kurią LNOBT kvies 2016 m. balandžį (spektaklį statys choreografas iš Rusijos Vasilius Medvedevas).

Daugybės mielų mažų ispanių būryje buvo įdomu matyti ir scenos veteranus, nepasididžiavusius pasirodyti šiam spektaklyje: Don Kichotą vaidino šiai metais karjerą baigę Aleksandras Molodovas, Gamašą – Valerijus Fadjevas, Lorençą – Vytautas Kudžma. Sančos Pansos vaidmenį sukurė iš Jurijaus Smorigino spektaklių pažystamas Michailas Levinas. Netikėta buvo išvysti trumpam į didžiają Lietuvos baletu sceną sugrįžusius vidurinės kartos baletu toreadorus – dabar choreografą ir pedagogą Donatą Bakėjų, taip pat šiuo metu Kauno muzikiniame teatre dirbantį Aurių Sibirką; šis atliekėjas kurį laiką šoko Krokuvos operos teatre, kur baletu spektakliuose sukurė kelis pagrindinius vaidmenis, tarp jų – Princą Sergejaus Prokofjevo „Pelenėje“ ir Velnį Igorio Stravinskio „Kareivio istorijoje“.

Nerijus Juška baletu „Don Kichoto šalyje“

rankų plastika, o jos šokio nuotainia buvo akivaizdi net iš atokesnių žiūrovų salės vietų.

Spektaklyje buvo kai žiūrėti ir tiems, kurių vaikai ar vaikaičiai nesimoko šioje baletu mokykloje ir kurie mėgsta žinoti, kas vyksta Lietuvos baletu pasaulyje. Šiai metais į „Don Kichoto šalį“ buvo pakvietos Baltarusijos nacionalinio akademinių didžiojo operos ir baletu teatro žvaigždės – scenos meistrė Jekaterina Oleinik ir Konstantinas Kuzniacovas.

J. Oleinik Vilniaus scenoje jau matyta – pirmą kartą šoko „Don Kichote“ 2010-aisiais kartu su Igoriu

me projekte „Kūrybinis impulsas II“ 2013-aisiais – techniškas šokėjas ir patikimas, stiprus partneris; abu solistai nedarė sau jokių nuolaidų ir gali būti vertinami kaip stiprios klasikinio baletu mokyklos pavyzdžiai.

Mokylos meno vadovas Nerijus Juška šoko Toreadorą; pastaraisiais metais scenoje retai matomas šokėjas, dėl valiūkiško elgesio nestokojantis pramogų pasaulio raibulius medžiojančios žiniasklaidos dėmesio, išsaugojo neblogą formą ir bravūrišką artistiškumą, tinkantį spalvingam ir aistringam herojui sukurti. Jo Mersedes – nuo 2013 m. Vilniuje dirbanti LNOBT artistė

Vaizdų evoliucija

Spektaklis vaikams Vilniaus teatre „Lélė“

Ramunė Balevičiūtė

Neslėpsi – mane nepaprastai džiugina ši nauja mada lietuvių teatre vaikams – jungti meną ir mokslą. Po išskirtiniu įvykiu tapusio „Kosmoso+“ Nacionaliniam dramos teatre ir gerokai kuklesnio užmojo, tačiau originalios „Links-mosios Einšteinio laboratorijos“ (rež. Sigita Piktūnaitė) Rusų dramos teatre sulaikėme dar vieno „mokslu populiarinamojo“ spektaklio – „Evoliucijos“, „Lélės“ teatre.

Jauna kūrėjų komanda – režisierius ir scenarijus autorius Šarūnas Datnis, dailininkai Antanas Dubra, Vladas Suncovas ir Artiomas Brančelas, animatorius Justinas Vencius ir muzikos autorė Severija Janušauskaitė – su regimu įkvėpimu ėmėsi pasakojimo apie Žemės ir gyvybės atsiradimą. Nuostabu, kad ši pasakojimą pavyko sutalpinti Mažojoje „Lélės“ salėje. Čia įkurtai miniatūrinė laboratorija, slėpianti pačias įvairiausias lėlių ir

objektų teatro galimybes. Šiuo poziciju „Evoliucija“ tikrai išradinė ir turtinga: vaizdo projekcijos derinamos su rankomis sukonstruotais, iškirptais, nupieštais, suklijuočiais objektais, mažutės detalės – su gigantiškomis lėlėmis arba vaidinančiais žmonėmis.

Irmantas Jankaitis, Imantas Precas

Spektakliui pasirinkta paskaitos forma, tačiau informacija pateikiamo visiškai kitaip nei, sakykime, „Kosmose+“. Mokslo faktai ir žinios (jas, beje, reikėtų kruopščiau atrinkti ir patikrinti) čia greičiau yra pretekstas rastis TEATRUI – kartais originaliam, o kartais labai tradiciniam.

NUOTRAUKA IŠ „LÉLĖS“ TEATRO ARCHYVO

Aktoriams reikia pavaidinti, jie negali būti tiesiog lektorius, ekscentriškojo mokslininko, pagalbininkai. Todėl aktoriams Irmantui Precui, Indrei Liutkevičiūtei ir Karoliui Algimantui Butvidui sugalvojami jaunesniųjų mokslo darbuotojų vaidmenys. Na, gerai, bet kodėl jie tokie nelaimingi? Suprantu, kad tai, matyt, tėvams skirta užuominą apie akademinę karjerą ir hierarchiją, bet ką tos nepatenkintos veido išraiškos sako vaikams? Tiesa, aktoriai turi ir kitų, naudingesnių užduočių. Ypač efektingas prieistorinės žvies, virstančios ropliu, pasirodymas. Dailininkams, sukūrusiemis išpūdingus kostiumus ir kaukes (spektaklyje taip pat pasirodo žmogaus dydžio beždžionė), pavyko apskaičiuoti mažųjų žiūrovų reakcijas, svyruojančias tarp siaubo, susižavėjimo ir nuostabos.

Irmantui Jankaičiui, vaidinančiam mokslininką, puikiai sekasi valdyti salę, tačiau kartais, man regis, jis pernelyg išsiaučia beimprovizuo-

damas. Abejonių kelia komentarių ir replikos, skirtos suaugusiem, o juokelis apie acto sumaišymą su spiritu, apskritai, mano manymu, – už ribų. Čia, žinoma, ir teksto problema. Daugybė kartų apie tai kalbėta, bet spektaklių kūrėjai lyg kurti... Pasakykite jūs man, kodėl spektakliui vaikams reikalingi įvairiausiai sričių menininkai, tik ne dramaturgas? Investuojama į viską, išskyrus tekštą. „Evoliucijos“ atveju dramaturgas būtų ypač pagelbėjės ne tik kuriant spektaklio „evoliuciją“, bet ir tekstu paverčiant mokslo faktus. Vienur tiesiog stanga tikslumo, kitur nerandama būdo, kaip paaiskinti sudėtingesnius dalykus, dažnai „pametamas“ adresatas. Žodžiu, tekstas prašytė prašosi būti apvalytas ir išgrynintas. Kaip ir absolūcioje daugumoje lietuviškų spektaklių vaikams, „Evoliucijoje“ tekstinė ir dramaturginė pusė smarkiai nusileidžia vizualinei. Gal jau būtų metas pripažinti šią silpnybę ir nesigėdyti pasimokyti?

Su humoru – apie rimtus dalykus

Erwino Wurmo parodos Vilniuje

Nuo birželio 11 d. Vilniuje veikia iškart dvi garsaus austrijos menininko Erwino Wurmo personalinės parodos. Šiuolaikinio meno centre eksponuojamas vienas didžiausių jo sukurtų skulptūrių objektų – „Siauras namas“, parodoje „Interpretacija“ galerijoje „Vartai“ – skulptūros ir jų nuotraukos, tarp kurių – pašaulinę šlovę menininkui pelnusių „Vienos minutės skulptūrų“ atvaizdai. Meno kritikai tituluoja Erwiną Wurmą poparto atstovu, surrealista, konceptualiu pokštiniuku. Jo skulptūros – išpūsti, suploti ar kitaip „deformuoti“ išprasti daiktai – drabužiai, automobiliai, namai – iš pirmo žvilgsnio išties atrodo absurdūs ir juokingos, nors menininko intencijos rimtos: pažvelgti į kasdienybę kitokių rakursu ir panaikinti išprastas, savaime suprantamas daiktų reikšmes. „Mane domina kiautias, formų ir kūnų įpakavimas“, – teigia menininkas, siūlydamas savitas tradicines skulptūros sampratos interpretacijas.

Gilintis į skulptūros esmę ir jos raiškos galimybes Erwinas Wurmas pradėjo studijų Vienos meno akademijoje metais. Iš pradžių jis norėjo studijuoti tapybą, bet išlaikė stojamuosius egzaminus buvo priimtas į skulptūros katedrą. „Istoje pradėjau galvoti apie tai, kas šiandien gali būti skulptūra. Tai novedė mane prie apmąstymų apie tuštybę,

Erwin Wurm, vienos minutės skulptūra „Tapybos teorija“. 2007–2014 m.

galimybes ir tūrius – fundamentalias skulptūros savybes“, – prisimena jis. Anot Wurmo, skulptūra – tai visų pirma tūrio menas, taigi bet koks tūrio padidėjimas ar sumažėjimas – kad ir žmogaus svorio metimas – gali būti laikomi skulptūros raiškos forma, o pagrindinė skulptoriaus užduotis – pridėti arba atimti tūrio. Vadovaudamas šiuo principu, jis ir pradėjo kurti. Iš pradžių – iš panaudotų, rastų arba itin pigių medžiagų: išmestų medienos ir metalo atraižų, senų skardinių, dėvėtų savo ir kitų žmonių drabužių. Ilgainiui pradėjo mąstyti apie tai, kad tokios medžiagos ir daiktai

neatsiejami nuo juos naudojusių žmonių istorijų, jausmų, aistru, kasdienių išgyvenimų, o tai savo ruožtu susiję su socialiniu kontekstu. Tokie svarstymai gali pasirodyti kiek banalūs, bet liečia egzistencinius gyvenimo klausimus. Būtent tai domina menininką: kaip sujungti tarytum banalų turinį, kickvienam žmogui rūpimus klausimus ir viską perteikti lengvai atpažistamais pavidalaais. „Norin atkrepti dėmesį į rimtus dalykus, bet padaryti tai lengva forma. Net kai kalbame, pavyzdžiu, apie ligą ar tragediją, turėtu būti įmanoma pasakoti apie tai lengvai“, – sako Erwinas Wurmas.

Lengvai kalbėti apie rimtus dalykus jam padeda humoras, kurio samprata jis nuolat iš naujo aiškina tiems savo kūrybos apžvalgininkams, kurie linkę į jo kūrybą žvelgti vien kaip į pokštą. „Humoras – tai būdas žvelgti į pasaulį. Daugelis meno kūrinių siekia reprezentuoti kažką didingo ir svarbaus, bet, mano nuomone, patosas yra šlykštus. Humoras yra vienas iš būdų kalbėti pozityviai, teigiamai. Pasitelkus humorą galima sujungti socialinius, politinius ir asmeninius dalykus.“ Šis požiūris išskiria Erwiną Wurmą iš kitų menininkų, kilusių iš Austrijos ar Vokietijos, ypač pradėjusių kurti po Antrojo pasaulinio karo – čia užtenka prisiminti garsiuosius XX a. 6–7-uoju dešimtmeciais kūrusius Vienos aktionistus. Jų dramatiškų performatansų laikotarpis sutapo su Wurmo vaikyste. Ji praėjo tėvu – policijos detektyvo ir namų šeimininkės – namuose nedideliaiame Austrijos miestelyje. Mokykloje kaip ir kitu vaikai jis smalsiai vartė amerikietiškus komiksus su ančiuku Donaldu ir kitais personažais, nors tai daryti nebuvo leidžiamu. Šiuos komiksus jis prisiema itin ryškiai, sakydamas, kad savo meno kalbą plėtojo remdamasis ne meno istorija, o komiksais ir reklama – globaliu šiuolaikinio pašaulio dialektu. Wurmo kūriniuose yra ir daugiau nuorodų į jo vaikystę bei paauglytę pokario Austrijoje.

Viena jų – „Siauras namas“, sukurtas pagal jo tėvų namo prototipą, su visiškai atkurtu interjeru. Suspausdamas šį namą iki kone klaustrofobiškų vidaus erdvų dydžio, menininkas kalba apie socialinius „kiautus“, galinčius formuoti siaurą mąstymą, apie savo kartos žmonių patirtis tokioje suvaržytoje aplinkoje.

Mąstymui išlaisvinti ypač naudinė gali būti meno praktika. Panashiai kaip Josephas Beuysas, teigė, kad kiekvienas gali būti menininku, Erwinas Wurmas sako, kad bent jau trumpam kiekvienas galiapti meno kūriniu. XX a. 9-ojo dešimtmecchio pabaigoje jis pradėjo kurti „Vienos minutės skulptūrų“ ciklą. Tai interaktyvūs kūriniai, pateikiami žodiniu ir nupieštu instrukcijų parodų lankytajoms pavidalu, o jas igyvendinę jie lygiai 60 sekundžių tamper „gyvaisiais paveikslais“. „Išlaikykite šiuos butelius atremtus į sieną savo paties kūnu“, „Atsisėskite ir ant galvos pasidėkite kibirą“ arba „Atsisėskite ant pakylas, sulaukykite kvėpavimą ir galvokite apie Spinozą“. Ir visai nesvarbu, kad nežinote, ką apie jį galvoti – svarbiausia, kad pasiryžote tai padaryti.

PAGAL UŽSIENIO SPAUDĄ
PARENGĖ JULIJAS FOMINA

Parodos veikia iki rugpjūčio 8 d. (galerijoje „Vartai“) ir rugpjūčio 9 d. (ŠMC)

Pažintis su Alfonsu Dargiu

Lietuviai išeivijos dailininkas Vytauto Kasiulio dailės muziejuje

Aurelija Kavaliauskaitė

Linksma veidelis, liūdnas veidelis. Linksma ir vėl liūdnas... Aiški skirtis tarp jausmų – laimės ir liūdesio, džiaugsmo ir skausmo bei kitų priešpriešų. Jokio susiliejimo, jokio persipynimo. Žiūriu ir aiškiai jaučiu dailininko nuotaikas kūrybos momentu. Maži įsivaizduojami personažai pertekliai jau buvusius dailininko ir kuria naujus žiūrovo pojūčius. Dailininkas – Alfonsas Darginas, o žiūrovai – aš, tu, jis, j...)

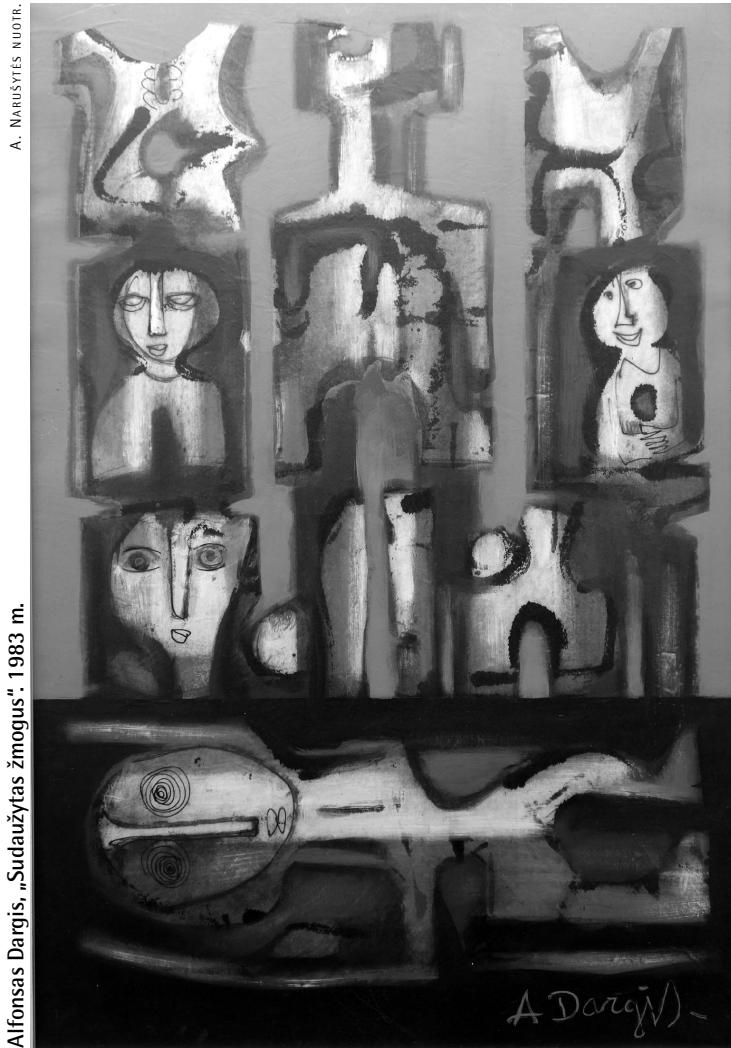
Alfonsas Darginas – XX a. lietuvių išeivijos dailininkas, kilęs nuo Mažeikių. Mokėsi jis Kauno meno mokykloje kartu su mums gerai žinomais to meto dailininkais, pas tokius pat iškilius mokytojus (Adomą Galidaką, Stasį Usinskį ir kitus). Pasakui, gavęs Lietuvos valstybės stipendiją, tėsė mokslus Vienos dailės akademijoje ir, kas ten žino, jei ne vėlesnė emigracija už Atlanto, galjo pavardė darbų būtų XX a. Lietuvos dailės istorijos tomuose. O kol taip nėra, ją galima išvesti Vytauto Kasiulio dailės muziejuje, parodoje „Alfonsas Darginas: vaizduotės užrašai“. Čia eksponuojamos jo kompozicijos, sukurtos 5–9-uoju dešimtmeciais. Darbai dvieju rūšių – medžio raižiniai ir plonasluoksnė eksperi-

mentinė tapyba. Tačiau juos jungia viena tema – žmogus ir painus jo vienam pasauliui. Atrodyt, išprasta ir dažnai nagrinėjama tematika, tačiau darbai anaiptol nepaprasti. Darginės primityvusius menas, taip pat lietinė tautodailė, mitinis pasaulis ir naujos modernizmo srovės. Visa tai jungdamas jis sukuria keistus ir nematyti personažus. Jie man primeina mažus Natalijos Gončarovo akmens „bobų“ (pvz., paveikslas „Veidai porceliane“, 1976, – sudvigubinta toteminė skulptūrėlė, nutapta plonyciu dažu sluoksniu, visa virpanti ir skleidžianti šiltas spalvas) ir lietuvių mitologijos miško monų (paveikslas „Be pavadinimo“, 1976, kur vaizduojami du žali vaikai didelėmis išsigandusiomis akimis ir sučiaupomis lūpomis) hibridus.

Visai muziejuje eksponuojamai kūrybai būdingas suplokštintas dekoratyvus vaizdas ir ekspresyvinės. Dažni spalviniai kontrastai, nors dominuoja gana siaura gama, daugiausia tai juoda ir balta (paveikslas „Mama“, 1948) arba lietuvių modernistinei dailei būdingos mėlyna, raudona, žalia ir juoda (paveikslas „Susirinkimas“, 1980). Tai tarsi tapybinė grafika: jo darbuose kai kur matosi bespalvės oro pūslės. Tokios pat kaip vaikystėje darytų da-

žų atspaudų nuo stiklo su išsiliejusiais kontūrais. Ne veltui paminkėjau šią techniką – Darginis, kaip koks abstraktus ekspresionistas, eksperimentuoto su tapyba, dažnai naudojo grafičio efektą – mišrią tapymo manierą teptant paviršių, ji ištrinant, išairiai išraižant. Kartu pasitelkė ir neįprastas tapymo priemonės – tipografinius dažus, terpentiną, emalio pigmentus. Sudėjus paveikslų veikėjus, jų nuotaikas ir pasitelktas medžiagos į krūvą, išėjo neįprasti, kraipyti galvą verčiantys, tai šypsenančių, tai liūdesi keliantys vaizduotės užrašai, vienokie dailininko ir kas kart vis kitokie žiūrovo.

Ir vėl vis maišosi veido išraiška: tai linksma, tai liūdnas, tai vėl linksma. Tik dabar tokis – žiūrovai. Galiausiai palikdama sales jaučiusi gerai – puiki paroda supažindinu su nuostabiu tikru modernistu, leidusiu pagužčioti pečiai spėliojant, kaipgi čia tas ar anas darbas sukurtas, ir nusišypsoti pamačius kelis kartus pakartotą užrašą „I am happy“. Paroda didelė, nemonotonė, kiekvienoje salėje pateikiančių vis kažką naujo. Kažką naujo susinojau ir aš susipažindama su Darginio kūryba.

Alfonsas Darginas, „Šiaudaučias žmogus“ 1983 m.

Nerami Vinco Kisarausko mūza

Jaunosios kartos požiūris į menininko kūrybą

Karolina Rybačiauskaitė

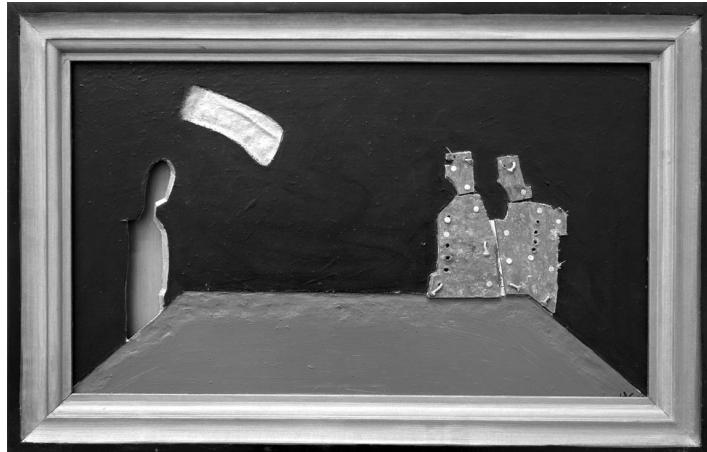
Niekada nemégau Lietuvos sovietinio modernizmo dailės. Tiesą sakant, ir XX amžiaus istorija iki pračiausiu metų neatrodė pernelyg įdomi – visad skaičiau ją kaip agresyvių ir susireikšminusių žmonių teksta, neigianti moteris, tradicijas ir pati save. Todėl tikrausiai kiek paradoksalu, kad savo baigiamajam darbui nutariai pasirinkti Vinco Kisarausko (1938–1988) kūrybos analizę, nors nei jo darbai, nei laikotarpis visai nežavėjo. Lemtingas pasiseivinimas su dailininku įvyko tariant antikos mitų raišką avangardo dailėje, kai dėstytojas Fabrice'as

Nacionalinėje dailės galerijoje. Šalia pristatomos ne tik istorinis, bet ir asmeninis žvilgsnis – Aistės Kisarausko parengta paroda „124 fotografijos ir keli daiktai iš Vinco Kisarausko archyvo“.

Mano santykis su šio dailininko kūryba visai kitoks nei šių parodų kuratorių ar daugelio vyresnių tyrinėtojų, nes sovietmečio dailę suvokiu ne iš asmeninės atminties, bet iš istorinių ir dabarties tekstų perspektyvos. Perskaičius tikrausiai viesus kada nors parašytus straipsnius apie Kisarauską, kilo mintis, kad padaros kuratorė Mildė Žvirblytė retrospekyvoje tiesiog įvaizdino savo naujausius mokslinius tyrimus, ku-

siekė ištranslioti menininkas, mano giliu įsitikinimu jai, o ne gryna modernistinė formos paieškai, pirmybę teikė ir téatis.“

Analizuojant Kisarausko kūryboje interpretuojamą mitinių siužetų momentus – krentančią Ikarą, aklą Oidipą, nukryžiuotas Antigonę ir Ismenę, paaškėjo, kad mitinėse formose slypi savojo laiko ir sovietinės tikrovės raiška, kuri ir dabar tebéra ne mažiau reikšminga. Negalintis pakeisti tragisko likimo Oidipas yra priverstas kentėti ir pasiduoti. Jis, kaip ir „susovietintas žmogus“, jaučiasi esantis aplinkybių auka, praranda blaivių mąstymą, o akijį išsidūriamas gali būti vertinamas ir kaip vidinės menininko bei apskritai sovietmečio žmogaus eskapizmas – sąmoningas aktualių visuomenės problemų vengimas arba neturėjimas valios ir galios iš tikrujų pasipriešinti, kaip pasipriešinimo būdą renkantis „vidinę emigraciją“. Kitą nei daugelis šiuolaikinių žmonių, Kisarauskas sovietmečiu iš Lietuvos į Vakarus dažniau „emigravo“ simboliniu būdu – ir siųsdamas ekslibrisus parodomis į kitas šalis, ir Vakarų mitinėje tikrovėje – šalia Oidipo iškirsdamas langą į kitą erdvę arba tarp aklo Oidipo ir Antigonės klijuodamas įvairias kasdienybės detales, pavyzdžiui, fortepijono plaktukėlius ir spaudos fotografijoje užfiksuočiautoportretą. Dailininkas, naudodamas viena iš JAV popmeno strategijų – mechaninio savo atvaizdo reprodukavimui, pabrėždamas jo simuliakriskumą ir neigdamas referentiškumą, kartodamas slepia stoką – traumine patirti – vidinį siekį ir negalejimą būti Vakarų kultūros dalimi. Netgi dažnai kūriniuose besikartojantis iš paveikslų plokštumos iškirstas Kristus čia ateina liudyti savęs nebuvimo. Kartojimas šiuo atveju ironiškai siejasi ir su kuratorės Mildos Žvirblytės pasirinktu eksponavimo būdu, o so-

Vincas Kisarauskas, „Kristus Emause“, III. 1988 m.

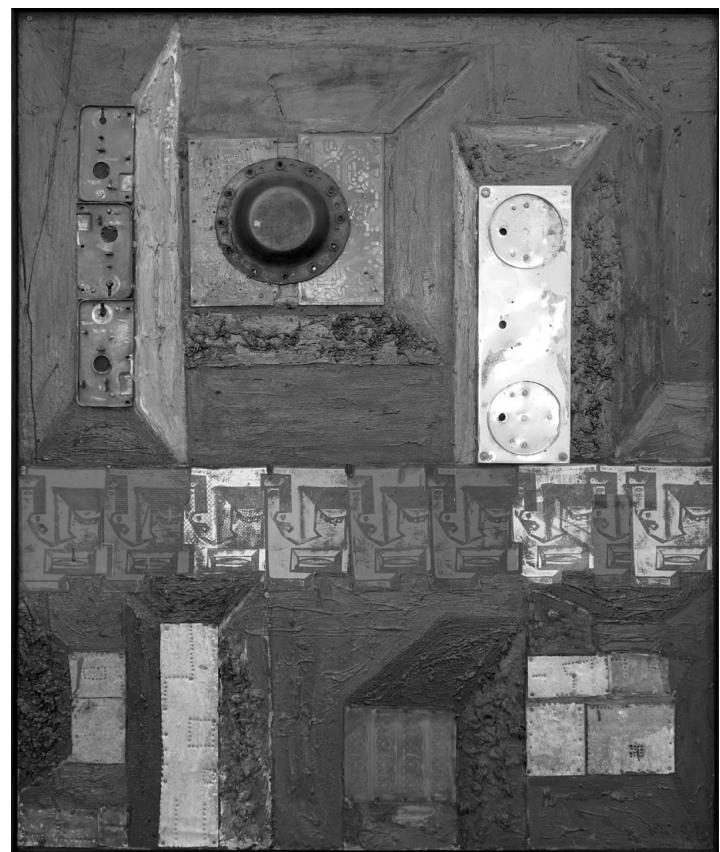
vietmečio „vidinės emigracijos“ priežastys – su šių dienų aktualijomis. Praejių dvidešimt penkeriems metams po Lietuvos Neprikalauomybės paskelbimo, vis dar kartais tebesijučiame kolonizuoti ar tiesiog jau visai kitoje tikrovėje ir dėl kitų priežasčių nesvarbūs, bejegai žmonės.

Kitas dalykas, kuris man atrodo neatsiejamas nuo Kisarausko kūrybos ir šių dienų – tai taip velniškai greitai bėgančios laikas ir oficialiai optimistiškai sovietinei sistemai prieštaraujanti nihilistinė jo raiška. Anot Saulės Kisarauskienės, dailininkas labai smarkiai jautė laiko teikimą, kuris buvo problema ir kartu vienas svarbiausiai dalykų, todėl jis nenorėdavo gaišti laiko bereikalingiemis pasikalbėjimams. Tapydamas paskutinius savo Ikarus prieš pat mirčių ir kelionę į Niujorką, 1988 m. rugpjūčio 28 d. dienoraštyje Kisarauskas rašė: „Taip skuba dienos, taip jos skuba, kad Dievuliau Dievulėliau – tarsi jas kas temptų. Trumpėja mano laikas iki skridimo [...] Šiandien dar tapiau „Ikarą“, vidurinį labiau pritempiau prie šono.“ Skubančio pasiekti dangų, beatodai-riškų ir netgi savidestruktyvių troškimų vedamo Ikaras vaizdavimas darbar atrodo kiek simboliskai ir kartu

labai artimai – laiko nuolat trūksta, bet, kita vertus, jo tėkmėje nuveiki darbai tarsi tokie pat nereikšmingi kaip ir patys dirbantieji. Toki laiko trūkį, sietinį su dabarties intelektualiniu ir moraliniu reliatyvumu, Kisarauskas vaizduoja kūriniuose „Figūros be rytojaus“ (1976), „Nutilės pirmadienis“ (1978), „Nupilkusių dienų tylėje“ (1981), „Kai visai sutrumpėja dienos“ (1986) ir kituose, kuriuos dar galima pamatyti išsibarsčiusis skirtingose salėse.

Parodžiusi, kuo man, posovietinės Lietuvos vaikui, Kisarausko kūryba pasirodė be galio aktuali ir įdomi, tikiuosi paskatinti ne tik susipažinti su dailininku – nuėjus į parodą paskaityti svarbiausius gyvenimo ir kūrybos faktus, pasižiūrėti kasdienybės nuotykius fiksuojančias fotografijas, pastebėti Kisarauskui rūpėjusias temas ir formaliosios modernizmo raiškos novatoriškumą, bet ir rasti atsakymus į sau svarbius klausimus.

Paroda veikia iki birželio 14 d.
Nacionalinė dailės galerija
(Konstitucijos pr. 22, Vilnius)
Dirba antradieniais–trečiadieniais 11–19 val.,
ketvirtadieniais 12–20 val., penktadieniais–
šeštadieniais 11–19 val., sekmadieniais 11–
17 val.

Vincas Kisarauskas, „Liudininkas“. 1967 m.

Flahutezas pasiūlė antikos ieškoti ten, kur jos tikrai nesikitėjau rasti, – futurizme. Tyrimo metu labai domėjausi italių metafizinės tapybos kūrėju Giorgio de Chirico – mislingoje, itampos kupinoje erdvėje dažnai tapisius neramias mūzas, vienišus apolonus ir ariadnes. De Chirico tradicinių vertybių ilgesys ir nostalgija meninei Italijos šlovei man susisiejo su nerimastinga Kisarausko kūrinių atmosfera ir noru sovietmečiu išskirti langą į kitą – Vakarų pasaulio erdvę. Jo kūrinių „Išsigandės miestas“ (1975) atrode kaip De Chirico mūzų parafrazė, kai jos, tarasi įkalintos postamentuose ir šarvuose, stovi antikinės architektūros fone. Vėliau sužinojau, kad su De Chirico Kisarauską siejoe ir daugiau Lietuvos dailėtyrininkų, tačiau tik įžvelgdami formalinių italių neorealumo bruožų. Taigi, šis paraštinis dailės ir dailėtyros klausimas – antikos mitai ir modernizmo ikonografija – tapo akstinu analizuoti Kisarausko kūrybą, kurios retrospekyvą „Pasiseivinimas su laiku“ (kuratorė Milda Žvirblytė) dar galima pamatyti

riuose aiškiai susisteminti dailininko darbai, jo kūrybą siejant su „naujuoju figūratyvu“, lenkų avangardo ir Vytauto Kairiūkščio (1890–1961) įtaka. Anot Ievos Pleikienės, Žvirblytė profesionaliai pasinaudoja ankstesnėmis dailėtyrininkų įžvalgomis ir tiksliai bei preciziškai brėžia Kisarausko kūrybos leitmotyvų trajektoriją. Tačiau, turint galvoje ankstesnius tekstus, man atrodo, kad tariamas akademiskumas ir objektumas čia dengia siekį parodyti išskirtinai tik vieną – savąjį – kūrybos perskaitymo būdą: pertvaros, skiriančios sales, leidžia žūrovui eiti vienintelio keliu, o nuobodus salių suskirstymas bei sausi aprašymai nesiremia kitais, pavyzdžiu, naujaus Erikos Grigoravičienės tyrimais, kuriuose įtaigiai bandoma prakalbinti erotiškiasias Kisarausko kūrinių figūras. Todėl atrodo, kad retrospekyvoje norima veikiau įtvirtinti savo mokslinę svarbą, o ne atverti dailininko kūrybos reikšmes, nors, kaip interviu mini Aistė Kisarausko: „Šiuolaikinis žmogus pirmenybę greičiausiai atiduoda žinutei, kurią

Vincas Kisarauskas, „Aklas Edipas, autoportretas ir Antigonė“. 1976 m.

A. NARUŠYTĖS NUOTRAUKOS

Manęs neberekia

„Skalvija“ rodo Maurice'o Pialat filmą „Lulu“

Kino klasikos seansuose – prancūzų režisieriaus Maurice'o Pialat (1925–2003) filmas „Lulu“ (1980). Pialat buvo Naujosios bangos režisierių bendraamžis, bet debiutavo kine vėliau, 1967 m. filmu „Apnuoginta vaikystė“ („L'Enfance nue“). Per 35 metus jis sukūrė tik 10 filmų, tačiau Pialat buvimas prancūzų kine – itin svarbus. Vieinas bekompromisiškiausių prancūzų kūrėjų nesitaikė prie jokių kino madų. Todėl ir buvo nušvilptas per 1987 m. Kanų kino festivalio uždarymą, kai „Auksinė palmės šakelė“ atiteko jo filmui „Po šetono saule“ („Sous le soleil de Satan“). I salės reakciją jis atsakė nepadoriu gestu ir keliais žodžiais: „Je jūs manęs nemylėti, aš taip pat jūsų nemyliu.“ Užtut Pialat filmuose mielai vaidino didžiausios prancūzų kino žvaigždės Gerard'as Depardieu, Isabelle Huppert, Sandrine Bonnare, Sophie Marceau. Matyt, jos suvokė, kad alinantis darbas filmavimo aikštėje, ilgi epizodai, kuriuose nieko nevyksta, dažnai improvizuoti dialogai yra būsimos kine stebuklo sudėtinė dalis.

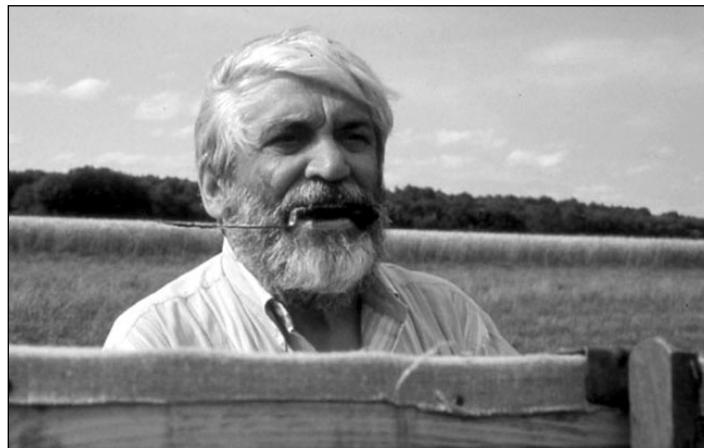
Pateikiame vieno paskutinių režisieriaus interviu, kurį jis 2000 m. davė „Cahiers du cinéma“ kino kritikui ir istorikui Charles'iui Tessonui, fragmentus.

Po filmo „Mažylis“ („Le garçon“) pasirodymo praėjo penkeri metai. Kas atsitiko Maurice'u Pialat? Telefonu Jūs sakėte: „Kadangi dabar filmuoja visi, tokie žmonės kaip aš nebefeilmuoja.“

Viskas labai paprasta – manęs neberekia. Nicko neberekia.

Kai prieš dvejus metus Naujosios bangos jubiliejaus proga „Cahiers du cinéma“ redakcijoje surinkome jaunus režisierius, jie dažniausiai minėjo Jūsų vardą.

Bet tai nicko nejrodo. Gal kuris nors iš jaunujių ir jaučia man simpatiją. Todėl, kad patys dabar atsidūrė sunkioje padėtyje, jie paprasčiausiai nesuprantą, kaip atsiliko. Tai, apie ką jie kalbėjo tame susitikime, būtų skambėję aktualiai prieš penkiolika metų, kai pasirodė mano filmas „Už mūsų meilę“ („A nos amours“). Tada tarp manęs ir Naujosios bangos režisierų iš tikruju buvo šioklia tokia giminystė. Apskritai, kai kuo nors žavies, kartu jauti ir stiprū poreikijo atsikratyti, juk autoritetas – tai įtaka, tai priklausomybė nuo kito žmogaus, kito menininko. Trumpai tariant, reikia užmušti tėvą... Mane stebina, kad šiuolaikiniai žinomi ir mažai žinomi režisieriai skuba užsidėti antakalį – paklūsti svetimiams receptams, banaliems sprendimams. Jie mato tame išsigelbėjimą. Jie galėtų padaryti ką nors vertinga, jei mąstytu kaip aš: „Pažiūrėkim, kas gali gautis, išdrįskim, pabandykim.“ Tai nereiškia, kad darau viską, kaip papuola. Tiesiog aš renkuosi sekoti gamta, jei tai galima pasakyti, o ne taisylėmis ar teorijomis.

Maurice'as Pialat filmuojant „Van Goghą“

Mane stebina, kad viskas liko kaip anksčiau. Mažos kameros atsiradimas nieko nepakeitė. Visi debiutantai, gavę šiek tiek pinigų, nori filmuoti kaip Holivude: rašo režisūrinį scenarijų, renka didelę filmavimo grupę ir t.t. Nors tai dar prieš filmavimą suryja trys ketvirčius filmo biudžeto.

Naujają bangą dažnai visi kopijoavo. Bet ką kopijoavo? Man teko skaityti Johno Woo, kurio filmai man patinka, išskyrus „Misija neįmanoma 2“, interviu: jis kalba apie Naujają bangą. Tačiau ką jis turi su ja bendra? Prieš mus – išskirtinės pasaulinio snobizmo apraiškos. Naujoji banga padarė daug žalos. Man atrodo, kad jos režisieriai nieko aplink save nepamatė, jų niekas nedomino, o mes iki šiol prieš juos leipstame. Naujoji banga – toks pat nekinematografiškas reiškinys kaip ir bandymai sieti filmo kūrimą su scenarijumi ir priversti rezultatą būti priklausomą nuo pirmosios proceso stadijos – scenariinio pagrindo. Nesakau, kad scenarijų visai nereikia, nesu ekstremistas, bet kai kuri filmą – tarsi rasha knygą. Pažiūstu ne vieną, kuris iki begalybės tobulino scenarijų, bet rezultatas išeidavo visiškai priešingas sumanymui. Tai tapdavo tų režisierių-rašytojų tragedija.

Bressonas tvirtino, kad filmo gyvenimas daug svarbesnis už herojaus gyvenimą ir kad tai tinka ir romaniui, nes, pavyzdžiu, vos tik Balzacas pradėdavo pernelyg smulkiai aprašinėti savo herojus, jo laukdavo nesėkmė. Man atrodo, kad šiuo klausimu Jūs esate Bressono oponentas. Jums herojus – jo elgesys, charakterio niuansi ir net plastika – nulemia filmo gyvenimą, tiesa?

Tikriausiai taip. Pavyzdžiu, scenai su krepsių „Kaimo kunigo dievaraštyste.“ Žinant, kaip dirbo Bressonas, galima lengvai numanyti, kad šiai scenai nufilmuoti jam reikėjo vienos pamainos, nors jis dirbo ne taip ir lėtai. Aš nemoku višą dieną filmuoti trių žvakių krepšyje, nes negirdžiu, ką tuo metu kalba aktoriai, o man tai yra svarbiausia.

Ar herojus ten deda žvakes į krepšį? Na taip, jis išvažiuoja ir pas jį atėina mergina. Rinkdamas daiktus, jis deda į krepšį įvairius bažnyčios rakandus. Tarp jų ir žvakes. Man ši scena siaubinga, nes ji staiga suyra.

Geriau jau herojus nieko nedarytų, kai kalbasi su mergina, tada būtų pavykę geriau. Neįtikėtina, kad Bressonas to nepamatė. Nepaisant visko, labai mylėjau Bressoną ir iki šiol jį myliu, nors ir gerokai mažiau.

Kalbate apie tobulomo siekį. Renoiras tvirtino, kad tobulomo siekia prodiuseriai, bet svarbiausia filme – autorius asmenybė. Sutinkate?

Visu šimtu procentų. Bet visa valžia prodiuserių rankose.

Nieko nenufilmavote po „Mažylio“. Ar galima Jūs pavadinti režisieriumi, kurį kiti gerbia iš tolo ir bijo iš arti?

Paklausačiau, kas manęs bijo arba kas mane gerbia?

Jūsų bijo prodiuseriai.

Prodiuseriai manęs nebijo. Jiems ant manęs nusispjaut. Mano kelias buvo kopimas į Golgotą. Mane klaidino prodiuseriai ir kino valdininkų apsimetinėjimas. Esu realistas ir prašau ne tiek ir daug, t.y. esu režisierius, kurio filmai vis dėlto turėjo pasisiekimą, bet atsidurdavau situacijoje žmogaus, su kuriuo prodiuseriai žaidė kaip katė su pele. Jie sakydavo: „Kaip malonus jūs matyt, jau dešimt metų svajojame su jumis dirbt.“ Iš tikrujų jie niekad apie tai negalvojo. Esu iš tų, su kuriais dirbtai nenorima. Man sekėsi kurti filmus tik todėl, kad didžiausia mano priešai buvo tikri kvailiai ir man pavykdavo juos lengvai apgauti.

Kokie Jūsų santykiai su aktoriais?

Aš manau, kai aktoriai stovi priešais kamerą, tai jau 80 procentų filmo. Svarbiausia filme – aktorių vai dyba. Visa kita – niekai. Kai pradedi filmuoti, net nereikia scenarijaus. Dieve, kaip aš pavargau tai kartoti 40 metų. Sakydavau: „Dieve, dabar, kai prakeiktoji Naujoji banga nudvėsė, pagaliau bus galima pamirštai apie scenarijaus kultą.“

Tačiau Naujosios bangos mitas remiasi būtent scenarijaus nebuvi mu ir improvizacine aktorių vaidyba.

Nelabai jie improvizavo.

Jūs laikomas režisieriumi natūralistu. Ką apie tai manote?

Tai skamba niekinamai. Ypač Prancūzijoje. Galų gale, net neištar dami to žodžio, visi galvoja apie veržimą. Bet verizmas – tai ir Puccini

libretas. O Puccini nepavadinsi natūralistu, kad ir todėl, jog kalbama apie muziką.

Ar dažnai žiūrite amerikiečių filmus?

Dar nepraradau apetito, žiūriu. Mieliau nei prancūzų, nuo jų mane vemi verčia.

Kodėl?

Nemėgstu mūsų aktorių, nenoriu jų matyti.

Net Depardieu?

Su juo viskas aišku. Tai, ką jis darė anksčiau, atsidūrė už skliaustų, jam svarbu tai, ką daro dabar. Kai matau jį „Vargdieniuose“, labai linksminuosi. Is anksto aščiu, kad viskas gerai baigsis. Net jei turėtum omenyje tik jį vieną – jo herojų. Tar si užzeitimą smulkę ir norėtum viską suvalgyti!

Mieliau ekranizuotumėt gerus romanus?

Norint sukurti gerą filmą, kuris nickam nebus įdomus, visai nebūtina naudoti gerai parašytą knygą. Bet yra ir išimčių. Pavyzdžiu, Renoiro „Išvyka į užmiestį“ – šis filmas geresnis net už mielą Maupassant'o apysaką. Mačiau jį dvidešimt kartų. Renoiras mylėjau Naujosios bangos žmones. Būtent todėl jam buvo sunku jūs nekėsti: jūs buvo pa naus skonis. Man labiau patinka...

René Clairas?

O taip! Taip pat labiau mėgstu Fordą nei Hustoną.

Jums iki šiol patinka Renoiro „Žmogus-žvėris“?

Taip. Nes aš – iš geležinkeliečių šeimos, o filmo herojus – mašinis tas. Mano senelis, kaip dabar sakoma, tapo aukštą valdininku. Tai buvo labai drovus žmogus, kuris žavėjosi mašinistais. Vienas iš jų vežiodavosi mane į svečius, jis gyveno name, skirtame kompanijos personalui... Visa tai suartina mane su Renoiu. Kai laikraščiai pranešė, kad jis kurs „Žmogus-žvėris“, mes nučjome pasižiūrėti filmavimo iš arčiau. Pamenu išspausdintas fotografijas ir komentarai: „Atkreipkite dėmesį, kokios tikslios dekoracijos.“

Šeimoje nebuvo mėgejiškos kameros. Kitaip nei dauguma mano kolegų, neturėjau galimybės kurti kiną beveik nuo vaikystės. Nors ir svajojau. Kai buvau devynerių ar dešimties, mėgstamiausias mano filmas buvo Raymond'o Bernard'o „Mediniai kryžiai“ apie Pirmojo pasaulinio karą karius. Žinojau, koks jo metrazas, matyt, perskaiciavau laikraštyste. Tokie tad buvo mano santykiai su kinu. Jie labai skiriasi nuo universitetinio išsilavinimo žmonių, kurie taip nieko ir neįsmoko. Visi, išskyrus Rohmerą ir Chabrolį, kurie studijavo teisę, nieko neįsmoko. Trūfaut buvo visiškai tamsus žmogus.

Jis buvo savamokslis. Jis suformavo Bazinas.

Būtent. Tai ir tapo jo universitetu. Man kinas niekad nebuvó universitetas. Šią idėją pagimdė Naujoji banga.

Prisimenu Naujają bangą, aktorių improvizacijas, filmavimo manierą. Tam tikra prasme Jūs įgyvendinote tai, ką skelbė Naujoji banga, bent jau turint galvoje jų ketinimus.

Labai miela iš jūsų pusės. Taip ir parašyse? Ir redaktorius neįsbraukus?

Žinoma, viskas taip ir liks.

Ačiū, malonu girdėti. Bet ar tai teisinga? Mūsų požiūris iš esmės skiriasi. Naujoji banga ieškojo tam tikros gyvenimiškos estetikos formas. Tai buvo istorijos, nufilmuotos išgerti mėgstančių berniukščių – su jų kultūra, jų meile kinui, su jų susižavėjimu kai kuriais režisieriais ir t.t. Kalbant apie mane, aš nežinau, kas tai yra – šlovingas, malonus gyvenimas mene, man nesuprantama frazė: „Imkime ir sukirkime filmą, pasilinksiminkime!“, paprasčiausiai to nesugebu. Prancūzų kinas sensata, stovi vietoje. Ir visa tai prasidėjo nuo Naujosios bangos. Dabar normalu, kad kiną kuria žmonės, turintys visai menkas galimybes ir priversti sukčiauti. Beje, tai ne visada duoda prastą rezultatą. Paskui tie vakarykščiai debutantai ima kurti „blokbasterius“, kurie taip pat kartais visai pavyksta, nors kartais ir ne, bet visada turimas galvoje pelnas, kurį tie filmai turi atnešti automatiškai. Dabar kalbama, kad netrukus liks arba amerikiečių blokbasteriai, arba maži pigūs filmai. To neįmanoma klausytis, nes tai reiškia, kad visi nori išsaugoti mažą apgailetiną sekantįską kinematografią. Tačiau juk egzistuoja normali atrankos sistema. Kiekvienas gali nufilmuoti filmą, bet toli gražu ne kiekvienam pavyks nufilmuoti epizodą su „Žmogaus-žvėries“ finale šokančiu Gabinu. Gerai, nuleiskime kartelę žemiau, antraip kino istorijoje liks tik trys pavadinimai. Man nuolat atliekama dializė. Niekan to nelinkėčiau. Bet jei mesčiau gydymą, ir mėnesio nepragyvenčiau.

Todėl ir nedirbote po „Mažylio“?

Man buvo visai bloga. Negalėjau vaikščioti, griūdavau ir negalėdavau pakilti. Dabar gyvenu nuolat priklausomas... Jie tai vadina „prijunimu“. Šis žodis daug ką paaškina.

Keistasis dalykas tas gyvenimas. Nemanau, kad apie jį galima papasakoti, parašyti. Bet kai priartėji prie pabaigos, kai traukinys ima stoti, negali pasakyti sau: „Kas būtų, jei būčiau buvęs kitos“ arba „Jei būčiau žinojės...“. Kad ir kaip paradokslus, greitos pabaigos suvokimas suteikia jėgų. Tau viskas žinoma ir tu mąstai teoriškai, filosofiškai. Žinoma, jei negyveni augalo gyvenimo. Gamtos tau duota energija retai naujodžiasi protingai, dažniausiai apgaudinėti pats save. Iki to momento, kai suprantai, kad pabaiga priartėjo.

PARENGÉ K. R.

Kovoant už išlikimą

Krësle prie televizoriaus

Dokumentinio filmo „*Kartą mano motina*“ (LRT kultūra, 15 d. 19.30) režisierė Sophia Turkiewicz įtikina, kad nepažįstame savo tėvų. Jos filmas atsirado iš noro suprasti, kodel prieš daugelį metų motina ją atidavė į prieglaudą. Mama Helena gimė prieškario Lenkijoje, ji patyrė našlaitės ir benamės dalią, paauglė atsidūrė Gulage, pabėgo, atsidūrė Azijoje, klajojo po pasaulį, kol iš tuometinės Rodezijos atvyko į Australiją. Čia ir gimė Sophia. Atkurdamas motinos biografiją audringos XX a. istorijos fone, režisierė gili nasi i aplinkybes, kurios nulémė abiejų moterų likimą. Žiūrint filmą kyla daug klausimų. Ar ji sugebė atlisti motinai? Ar vaikai gali vertinti tėvų pasirinkimą, ypač jei jis buvo daramas ekstremaliomis aplinkybėmis? Ar tik aplinkybės kaltos?

„*Kartą mano motina*“ – pirmasis dokumentinis Turkiewicz filmas. Iki tol ji dažniausiai kūrė televizijos filmus. Režisierė sugeba įtraukti žiūrovus į istoriją, jungia archyvinę medžiagą, motinos prisiminimus ir kelionių į vietas, susijusias su motinos kļajonėmis, kadrus. Bet kartu tai ir filmas apie kovą už išlikimą.

Panaši kova laukia ir Audrius Juzėno filmo „*Ekskursantė*“ (LRT, 14 d., 17.30, LRT kultūra, 16 d. 22.30) herojės (Anastasija Marčenkaite). Ji pabėga iš traukinio, kuriuo jos šeima vežama į Sibirą. Mergaitė nori grįžti namo, į savo kaimą, bet kelionė į Lietuvą užtrukus ilgai. Vie na vertus, „*Ekskursantė*“ – tradiciškas kelio filmas: mergaitė sutinka įvairius žmones, mokosi suprasti gėrį ir blogį, bando išgyventi nežmoniškomis sąlygomis, keičiasi, brėsta. Tačiau tai ir kitoks kelio filmas, nes jo tema – pasakojimas apie tremtį, okupaciją, sovietų režimo siaubą. Scenaristas Pranas Morkus sukūrė istoriją, kuri galėjo būti papasakota įvairiai, išnaudojant ir metaforiškas, ir pasakiškas kelionės prasmes. Juzėnas pasirinko tradicinį, sun kiasvorį ir melodramatišką pasakojimo būdą, kuris būtų visai anachroniškas, jei ne geri rusų aktoriai – Sergejus Garmašas, Raisa Riazanova, Ksenija Raport, Igoris Savočkinas bei, žinoma, jaunoji debiutantė. Tačiau detalų, kostiumų, interjerų autentiškumo stoka dažnai pakilia „*Ekskursantei*“ kojų. Ypač neįtiki na finalinės filmo scenos, nufilmuo-

tos, matyt, Rumšiškių buities muziejuje, ir tiesiog karikatūriški stribai. Tačiau, kad ir smarkiai pavėlavęs, tai pirmasis vaidybinius lietuvių filmas apie tremtį į Sibirą. Ar Juzėnas žengė žingsnį link svarbios temos, kuri gali padėti atsinaujinti vodeviliskose pramogose įklimpusių lietuvių kinui, ar atidare Pandoros skrynią, paaiškės jau greitai, nes mūsų režisieriai žada ne vieną filmą apie tremtį ir kančias.

Pasiilgusius egzotiško kino turėtu sudominti pernykštis ukrainiečių debutanto Dmitro Moisejevo filmas „*Tokie nuostabūs žmonės*“ (LRT kultūra, 12 d., švaykar, 22.30). Jis beveik visas nufilmotas prie Azovo jūros ir pasakoja apie žmones, kurie atsišakė patogaus, bet tuščio ir varginančio gyvenimo mieste, kad akistatoje su gamta atrastu save. Pagrindinė filmo herojė yra 38-erių Marta. Ji kartu su drauge ir jos šeima įsikurė namelyje prie jūros, išmoko žvejoti, bet jaučiasi vienė. Draugė nori surasti jai vyrą ir džiaugiasi, kai Martos gyvenime atsiran da rašytojas Ivanas...

Turiu pasakyti, jog filmo anonsas apie tai, kad filmo herojai kalba li-

„Liono gauja“

teratūrine ukrainiečių kalba, stato mėgėjiškus spektaklius ir skaito japonų literatūrą, sukėlė daug abejonių, ar tai nebus dar vienas gražus filmas, perteikiantis populiarias moterų žurnalų temas į patariantis, kaip susikurti idilišką gyvenimą. Šiek tiek nuramino, kad filmo meno vadovas buvo Romanas Balajanas – subtilus režisierius ir užuominę meistras. Tik „*Liono gaujos*“ veikėjui Vidaliui (Gerard Lanvin) nepasiseka, nes jo prieiti sugrįžta kartu su jaunystės draugu.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

TVI (švaykar, 12 d. 22.55) snobams parodys Olivier Marchalio filmą „*Liono gauja*“ (2011). Filmo veikėjai autentiški – tai banditų gauja iš Liono aplinkių, plėšusi bankus. Ji išgarsėjo Prancūzijoje 1967–1974 metais, nes nenaudojo prievertos. Paradoksas, bet ir šis filmas apie bandymą rasti ramų, prasmingą gyvenimą. Tik „*Liono gaujos*“ veikėjui Vidaliui (Gerard Lanvin) nepasiseka, nes jo prieiti sugrįžta kartu su jaunystės draugu.

Žvilgsnis į Lietuvą

Mūsų kinas Lenkijos kino festivaliuose

Sekmadienį baigėsi 55-asis Krokuvos kino festivalis, pristatęs specjalią programą „*Žvilgsnis į Lietuvą*“. Ta proga Krokuvoje buvo surengta konferencija, skirta dokumentinių filmų gamybai Lietuvoje, lietuvių kino platinimui bei Vilniaus dokumentinių filmų festivaliui. Susitikime dalyvavo Lietuvos kino centro direktorius Rolandas Kvietkauskas, režisierius Audrius Stonys, producérė Dagnė Vildžiūnaitė, Asta Tumaitė iš Lietuvos muzikos ir teatro akademijos, kino kritikė Izolda Keidošiūtė (LRT) ir VDFF atstovė, „Skalvijos“ kino centro direktorė Vilma Levickaitė.

Pasak „Gazeta Wyborcza“ Krokuvos priedo, Rolandas Kvietkauskas susitikime sakė: „Mums svarbiausia yra žiūrovai, nes jų dėka filmų gamyba turi prasmę. Mūsų centras remia lietuvių kinematografių raidą, rūpinasi parama pradėdantiesiems producieriams, bet daugiausia dėmesio skiria profesionaliam pasirengimui kinematografininko profesijai. Džiaugiuosi, kad lietuvių pasiūlymai rodomi čia, Krokuvoje, ir užtikrinu, kad ateinančiais metais tiksime ciklą „Focus on Lithuania“ kitose šalyse“.

Žinutėje rašoma, kad dokumentinių filmų prodiusvimos yra Dagnės Vildžiūnaitės aistra. Trumpai pristatomi 55-ajame Krokuvos kino festivalyje parodytai trys jos produi suotų filmai – konkursinis „Meistras ir Tatjana“, lietuvių programą atidarės „Kaip mes žaidėme revo-

liuciją“ (abiejų režisierė Giedré Žickyte) bei papildomai rodytas Lino Lužytės filmas „*Igruški*“.

Cituojamas Audrius Stonys, kuris atkreipė dėmesį į istorijos vaizdavimo būdus anksčiau ir dabar, turėdamas omenyje ir skaitmeninės revoliucijos aspektą: „Gero dokumentinio filmo sukūrimas – didelis iššūkis, todėl džiaugiuosi, kad turime vis daugiau lėšų ir galimių kurti dokumentinį kiną.“

Lenkų žiniasklaidoje jau pasirodė žinių ir apie antrajį šiemet lietuvių kino pristatymą Lenkijoje, kuris vyks Vroclavo 15-ame tarptautiniam kino festivalyje „T-Mobile Nowe Horyzonty“ (liepos 23– rugpjūčio 3 d.). „Gazeta Wyborcza“ Vroclavo priedas išspausdino žinutę „Romano Guteko nauji horizontai: lietuvių kinas ieško tapatybės“. Joje rašoma, kad vienas svarbiausiu šiųmetinio festivalio įvykių bus lietuvių kino retrospekyva: „Lietuvių kinas, kuris prieš karą iš tikrujų neegzistavo, o šalį prijungus prie SSSR propagavo tik sovietų ideologiją, 7-ojo dešimtmecio pradžioje pradėjo ieškoti savo tapatybės. Lietuvių kinas, paskinaudodamas savo kalba ir eksprezija, perteikdavo bendresnes, simboliskas prasmes. Tuo jis išsiskyrė iš propagandinių sovietų filmų. Esmingos permainos lietuvių kinematografiijoje įvyko 10-ajame dešimtmetyje, jos buvo susijusios su nepriklausomybės, kuriaj 1990 m. kovą paskelbė naujai išrinktas Lietuvos Respublikos parlamentas, atgavimu.“

Dienraštis pabrėžia, kad programoje bus parodyti garsiausiai sovietmečio lietuvių kūrėjų darbai (pavyzdžiui, Vytauto Žalakevičiaus 1965 m. filmas „*Niekas nenorėjo mirti*“) ir filmai, sukurti po 1990 m. (tokie kaip Kristinos Buožytės 2008 m. „*Kolekcionierė*“). Pagrindinis retrospektivos herojus – garsiausias lietuvių kino atstovas, vizionierius Šarūnas Bartas, kuris lyginamas su tokiais meistrais kaip Andrejus Tarovskis ir Béla Tarras. Bendra ir Barto, ir viso lietuvių kino tema yra tapatybės – žmogaus ir šalies – ieškojimas.

Dienraštis cituoja festivalio direkto Romaną Gutę, kad, nepaisant kelių bendros istorijos amžių, lenkai mažai žino apie Lietuvą. Jis norėtų, kad Vroclavo festivalis paskatintų žiūrovus domėtis lietuvių kinu.

Festivalio „15. MFF T-Mobile Nowe Horyzonty“ tinklelariai jau galima rasti ir spaudos pranešimą apie Šarūno Barto retrospekyvą. Jame rašoma: „Šiųmetinio festivalio svečiu ir retrospektivos heroju mi bus lietuvis Šarūnas Bartas, kurio kinas idealiai atitinka festivalio postulatus. Ypatingas, paslaptinges, intuityvus, priskiriamas šiuolaikinio kino neomodernizmo krypčiai režisierius įkvėpimo savo kūrybai semiasi greičiau iš vaizduotės ir jausmų, nei iš intelektualaus apskaičiavimo. Bartas yra pavyzdinis nepriklausomas autorius, kuris turėjo ne tik talento ir jaunatviško bekompromisiš-

„Ramybė mūsų sapnuose“, rež. Š. Bartas

kumo, bet ir laimės atsidurti tinkamoje vietoje tinkamu laiku. Kartą tai buvo Vilnius, kitąkart – Maskva ar Paryžius.

Ties 9-ojo ir 10-ojo dešimtmecio riba visuotiną Rytų Europos žlugimą lydėjo iki tol nematytas fermentas, iš permainų nuoauto kylanti energija. Ant šios bangos gimė „*Kinema*“ – Barto įkurta pirmoji nepriklasoma kino studija Lietuvoje, subūrusi jaunają lietuvių kūrėjų kartą – nonkonformistus, paskelbusius karą komercijai. Šios kartos atstovai savo filmuose jungė lietuvių poetinio dokumentinio kino tradiciją ir originalią kalbą, atmetančią ligtolines pasakojimo formas. Šiuolai kinį žmogų jie rodė kaip vienį, degradavusį autsaiderį, bandantį rasti savo vietą tarp besisukančių istorijos smagračių, kažkur tarp praeities ir ateities. Besižavintis prancūzų kino baroku, draugaujantis su Leos Caraxu, kuriam artima minėta sro-

vė, Bartas vis dėlto éjo savo keliu. „Erdvė man yra kino esmė“, – sa ko Bartas. Pirmosios Lenkijoje jo kūrybos retrospektivos programoje bus parodytas ir pilnametražis menininko debiutas „*Trys dienos*“ (Berlyno kino festivalio FIPRESCI ir ekumeninės žiuri apdovanojimai) – dvieju lietuvių, užmezgančiu romanu su dvemis rusēmis sunaikintame, žemiškame Kaliningrade, istorija, Venecijoje apdovanota „*Laisvė*“, kurioje Bartas tyrinėja vizualinę dykumas prigimti, „*Septyni nematomi žmonės*“, kuriamė jis rodo placiąs Krymo stepių erdes. Ne mažesnę reikšmę jam turi ir žmonių veidų peizažai, kurių jis ieško tarp savo kelyje sutiktų neprofesionalių atlikėjų. Tačiau kritikų, norinčių suvokti jo kino esmę, paprašytas paaškinti vieną ar kitą motyvą, alegoriją ar vaizdinį, Bartas visada atsako: „Visa tieša glūdi spėlionėse.“

PARENGÉ KORA ROČKIENĖ

Parodos	VILNIUS	Vilniaus fotografijos galerija	Lietuvos medicinos biblioteka	„7md“ rekomenduoja
Nacionalinė dailės galerija Konstitucijos pr. 22	XIX a. Lietuvos dailės ekspozicija Paroda „POP Kunst For Ever!“ Estų popmenas septintojo ir aštuntojo dešimtmečių sandūroje“ iki 14 d. – Vinco Kisarausko (1934–1988) kūrybos retrospektyva „Pasisveikinimas su laiku“ „124 fotografijos ir keli daiktai iš Vinco Kisarausko archyvo“	Stiklių g. 4 levos Baltaduonytės fotografijų paroda	Kaštonų g. 7 Jūratės Leikaitės-Aškinienės kūrybos paroda „Animacijos fragmentai“ Knygų, publikacijų ir nuotraukų paroda	Dailė
Pamėnkalnio galerija Pamėnkalnio g. 1/13	iki 13 d. – Evelinos Paukštytės kūrybos paroda „Cosmosas ir ašaros“		„Skalvijos“ kino centras Goštauto g. 2/15	Nacionalinėje dailės galerijoje, Sirjes Helmes kuruotoje parodoje „Pop-menas visiems laikams!“ („POP Kunst For Ever!“) pristatomas 8-ojo dešimtmečio estų avangardo judėjimas. 1969 m. jauni menininkai Andrius Keskküla, Leonhardas Lapinas, Andrius Tolstas, Kalė Pöllu, Toomas Vintas, Ülevi Eljandas ir kiti Talino kavinėje „Pegasus“ surengė parodą „Sriuba '69“ („SOUP '69“), kurios jau pats pavadinimas išreiškia susiža- vėjimą Andy Warholu, o 1970 m. toje pačioje kavinėje jie prisistatė kaip „Progresyvus estų menas“. Žaismingose, eksperimentinėse, leistinumo ribas tikrinančiose parodose eksponuoti asambliažai ir popobjektai buvo įžūlus akibrokštas socrealistinio meno sargams ir inspiravo Estijos meno atsinaujinimą, semiantis įkvėpimo iš juos per žurnalus pasiekusių Vakaru meno idėjų ir vaizdų.
Šv. Jono gatvės galerija Šv. Jono g. 11	Justinos Bukantaitės paroda „Nuolatinėje dabartyje, nuolatinėje kaitoje“ Tarptautinė paroda „Neplanuotos istorijos“: Annette Wirtz (Vokietija), Hannah Feigl (Austrija), Aistė Kirvelytė ir Orūnė Raudonė		M.K. Čiurlionio namai Saviciūnų g. 11 Paroda „Pustelniuko miražai“	
Vilniaus paveikslų galerija Didžioji g. 4			S. Vainiūno namai A. Goštauto g. 2–41	Muzika
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai iki 15 d. – Algirdo Petruolio (1915–2010) gimimo šimtmečio paroda „Pustonių turtai paletėje“			A. Goštauto g. 17 d. – Apolinaro Juodpusio kūrybos paroda iki 15 d. – Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos moksleivės Birutės Želvytės keramikos ir piešinių paroda	Paminėti Gedulo ir vilties dieną birželio 14-ąją 16 val. visi kviečiami į Šv. Jonų bažnyčią. Ten skambės gražiausia lietuvių kompozitorų kūrinių Renginį vainikuos kompozitorius Jaroslavo Cechanovičiaus kūriniu „Requiem laisvės gynėjams“ pasaulinė premjera, dalij teksto parašė žurnalistė, poetė ir politikė Dalia Teišerskytė. Lietuvių autoriu (Balio Dvarionio, Juozo Gruodžio, Eduarda Balsio, Stasio Šimkaus, Vaclovo Augustino Giedriaus Svilainio) kūrybą atliks ne tik patyrę, bet ir jaunosis kartos atlikėjai: Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės“ merginų choras, solistės Gintarė Šėmytė (fleita), Milda Mačiulaitytė (vokalas), Goda Kvarinskaitė (vokalas), M.K. Čiurlionio menų mokyklos simfoninis orkestras (meno vadovas ir dirigentas Martynas Staškus), arfininkė Liucilė Vilimaitė, sopranas Ieva Juozapaitė, baritonas Deividas Staponius, bosa Vladas Bagdonas ir Valstybinis choras „Vilnius“ (dirigentas Artūras Dambrauskas).
Radvilų rūmai Vilniaus g. 24			KAUNAS	
Europos dailė XVI–XIX a. „Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“ Paroda „Senųjų ikonų paslaptys. Andrejaus Balykos ikonų kolekcija: pagrobta, grąžinta, papildyta“ Paroda „Vitoldas Bialynickis-Birulia: poetinio peizažo meistras“			Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus V. Putvinskio g. 55	Teatras
Taikomosios dailės muziejus Arsenalo g. 3A			Aldonos Gustas piešinių paroda „Esu gamtos dalis...“	Iki birželio 28 d. beveik kasdien 18 val., o kartais ir 14 val. vyks iš praėjusių „Sirenų“ atklydės spektaklis-patyrimas „Remote Vilnius“. Žiūrovai, užsidėję ausines, kartu su 50 žmonių grupe galės išvesti bei pažinti Vilnių kitomis nei iprasta akimis. Ausinėse skambantis dirbtinis balsas pusantros valandos diktuos instrukcijas, pertraukiamas specialiai sukurtu muzikinio garso takelio ir miesto triukšmo. Stefan Kaegi spektaklis tira naujas teritorijas, svarsto, kaip žmonių elgesį galima paveikti nuotoliniu būdu. „Remote Vilnius“ pradžia – prie pagrindinio Lietuvos nacionalinio dramos teatro įėjimo.
Vytauto Kasiulio dailės muziejus A. Goštauto g. 1			M. Žilinsko dailės galerija Nepriklausomybės a. 12	
Retrospektinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija iki 21 d. – paroda „Alfonsas Dargis: vaizduotės užrašai“			Mykolo Žilinsko 110-osioms gimimo metinėms skirta paroda „Nuo fiordų iki Alpių viršukalnių: Europos peizažai iš Mykolo Žilinsko (1904–1992) kolekcijos“	
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenatas Arsenalo g. 1			Ingvoro Staffans (Švedija) paroda „Po 25 metų“	
Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a. Lietuvių liaudies menas Kryždirbystė Paroda „Medalių kūrėjo portretai“, skirta Petro Gintalo 70 metų jubiliejui			nuo 12 d. – Prano Domšaičio (1880–1965) kūrybos paroda „Visuomet kelyje. Tapyba iš privačių rinkinių“	
Kazio Varnelio namai-muziejus Didžioji g. 26			Kauno paveikslų galerija K. Donelaičio g. 16	
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienių–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44			XX a. 7–8-ojo dešimtmečių lietuvių dailininkų kūrybos ekspozicija	
Vilniaus gynybinės sienos bastėja Bokšto g. 20			Algimanto Miškinio Lietuvos dailės kolekcijos ekspozicija	
Nuolatinė ekspozicija			Leono Striogos skulptūrų ir piešinių paroda „Šviesos lauke“	
Valdovų rūmų muziejus Katedros a. 4			Magdalenos Birutės Stankūnienės paroda „Svajonų žemė“	
Tarptautinė vieno eksponato paroda „Viduramžių papuošalas. Mīsingasis Vytauto Didžiojo epochos diržas“			A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus V. Putvinskio g. 64	
Bažnytinio paveldo muziejus Šv. Mykolo g. 9			Marguerite de Merode parodos „Pėdsakai“	
Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Paroda „Sveika, Mergele!“ Restauruoti marijinės ikonografijos paveikslai iš Vilniaus arkivyskupijos bažnyčių“			Keramikos muziejus Rotušės a. 15	
Šiuolaikinio meno centras Vokiečių g. 2			Elvyros Teresės Petraitienės personalinė paroda „Ugnėlės dovanos“	
Erwino Wurmo „Siauras namas“			Jaunųjų menininkų keramikos darbų paroda	
Galerija „Kairė–dešinė“ Latako g. 3			Adelės ir Pauliaus Galaunių namai Vydūno al. 2	
Sovietų Lietuvos vaikų knygų iliustracijų paroda			Memorialiniai kambariai ir biblioteka; P. Galaunės surinktos grafikos, ekslibrisų, bibliofilinių knygų ir liaudies meno kolekcijos; XXVII knygos mėgėjų draugijos veiklai skirta ekspozicija; Nepriklausomybės aktu signataro K. Bizausko kambarys	
Galerija „Aidas“ Užupio g. 16			Maironio lietuvių literatūros muziejus Rotušės a. 13	
Tapybos paroda „Natūrmortas – 3“			„Požemio galerija: rašytojai meno kūriniuose“	
„Prospekt“ fotografijos galerija Gedimino pr. 43			„Maironis ir jo epocha. ...palieku visą mano judomajį turta“	
iki 20 d. – Rimaldo Vikšračio personalinė fotografijų paroda			„Maironio memorialiniai daiktai kitoje aplinke“	
Vilniaus universiteto biblioteka Universiteto g. 3			„Rašytojai ir jų aplinka senosiose fotografirose (1839–1939)“	
Paroda „Šimtus jau metus saulelė tekėjo ir leidos“ (Martynas Liudvikas Réza), skirta kultūriniams XVIII–XIX a. pradžios Prūsijos ypatumams			„Eikime veidu į saulę...“ (Robertui Keturakiui – 80)	
Lietuvos technikos biblioteka Šv. Ignoto g. 6			„Iš rašytojų memorialinio palikimo. 13 kėdžių 13-ame name“	
Tatjanos Simanaitienės akvarelės paroda „Laiko atspindžiai“			Arvydo Palevičiaus tapybos darbų paroda „Ištakos“	
Paroda „Ženevos duris pravėrus... Lietuva Tautų Sajungoje 1920–1940 m.“			Galerija „Meno forma“ Savanių pr. 166	
			Mindaugo Juodžio tapybos paroda „Lai kas tas“	

Antano Mončio namai-muzieju
S. Daukanto g. 16
 Lauros Guokės paroda „Pasirinkimo kambarys“
„Ramybės galerija“
Vytauto g. 35
 Vytauto Kauno paroda „Tapymas“
 Adelės Liepos Kaunaitės „Tapimas“
 Rasos Jonės Šataitės-Rudienėnės paroda
 „Tylėjimai“
 Šarūnės Vaitkutės juvelyrės paroda „Pa-
 mesta – rasta“
Palangos vasaros skaitykla
Vytauto g. 72
 Grupės „Devyni vėjai“ tapybos paroda
 „Akimirkos 2“

Spektakliai

VILNIUS

Nacionalinis operos ir baletų teatras

17 d. 19 val. – „CARMEN“ (2 v. baletas pagal G. Bizet muz.). Dir. – M. Barkauskas
 18 d. 19 val. – J. Strausso „ŠIKNOSPARNIS“. Muzikinis vad. ir dir. – M. Staškus, dir. – J. Geniušas
 19 d. 19 val. – „ŽYDRASIS DUNOJUS“ (pagal J. Strausso muz.). Dir. – M. Staškus

Nacionalinis dramos teatras

Didžioji salė
 12, 15–19 d. 18 val., 13, 14, 20, 21 d. 14, 18 val. prie pagrindinio LNDT įėjimo – „Sirenos '15“; „REMOTE VILNIUS“. Rež. – S. Kaegi
 13 d. 18.30 – PREMJERA! Th. Bernhardo „DIDVYRIŲ AIKŠTĘ“. Rež., scenogr., ir šviesų dail. – K. Lupa
 14 d. 15, 19 val., 16 d. 18.30 – D. Charmso „JELIZAVETA BAM“. Rež. – O. Koršunovas
 J. Miltinio dramos teatro spektakliai
 17 d. 18.30 – F. Dostoevskio „PAŽEMINTIEJI IR NUSKRIAUSTIEJI“. Rež. – Vytautas ir Velta Anužiai
 21 d. 18.30 – K. Sajos „DEVYNBĖDŽIAI“. Rež. – M. Meilūnas

Mažoji salė

12 d. 19 val. – „NUTOLĘ TOLIAI“ (pagal P. Širvio poeziją). Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė“)
 16 d. 19 val. – S. Turunen „BROKEN HEART STORY (SUDAŪŽYTOS ŠIRDIES ISTORIJA)“. Rež. – S. Turunen
 17 d. 19 val. – PREMJERA! M. von Mayenburgo „KANKINYS“. Rež. – O. Koršunovas
 18 d. 18.30 – PREMJERA! A. Puškino „BORISAS GODUNOVAS“. Rež. – E. Nekrošius
 19, 20 d. 17 val. – M. Ivaškevičiaus „ŠVARYMAS“. Rež. – O. Koršunovas
 21 d. 17 val. – „THIN(g)K“ (nepriklausomas gatvės sėkio projektas)

Valstybinis jaunimo teatras

14 d. 12 val. – „KAKĖ MAKĖ“ (pagal L. Žutautės knygų vaikams). Insc. aut. ir rež. – V. Kuklytė (Salė 99)
 16 d. 18 val. – M. Frayn „TRIUKŠMAS UŽ KULISIŲ“. Rež. – P.-E. Landi
 19 d. 20 val. – C. Murillo „TAMSOS ŽAIDIMAS“. Rež. – D. Rabauskas (99 salė)

Rusų dramos teatras

13 d. 19 val. – „Gera muzika gyvai“ pristato: „Light in Babylon“ – pasaulio muzikos sintezė
 14 d. 18.30 – V. Kondrushevicius „ZOFIA ALŠENIŠKĖ“. Rež. – M. Kovalčikas (Baltarusijos valstybinis akademinius muzikinius teatrus)
 15 d. 18.30 – D. Gieselmann „PONAS KOLPERTAS“. Rež. – Velta ir Vytautas Anužiai (Panėvėžio J. Miltinio dramos teatras)
 16 d. 18.30 – W. Shakespeare'o „KARALIUS LYRAS“. Rež. – J. Vaikus
 17 d. 12 val. – J. Popovo „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“. Rež. – J. Popovas
 17 d. 18.30 – R. Cooney „NR.13“. Rež. – E. Muršovas
 19 d. 19 val. – I. Vyrypajevė „UFO“. Rež. – O. Kovrikovas

Teatras „Lėlė“

Mažoji salė
 13 d. 12 val. – „AUKSO OBELĖLĖ, VYNO ŠULINĖLIS“. Scen. aut. ir rež. – R. Driežis
 14 d. 12 val. – N. Indriūnaitės „COLIUKĖ“ (H.Ch. Andersen pasakos motyvais). Rež. ir dail. – R. Driežis
 20 d. 12 val. – „RAUDONKEPURĖ“ (pasakų apie Raudonkepuraitė motyvais). Rež. ir dail. – V. Mazūras
 21 d. 12 val. – „PASAKA APIE VĖŽLIUKĄ“ (Ž. Gryvos knygėlės motyvais). Inscen. aut. rež. ir dail. – A. Mikutis

KAUNAS

Kauno kamerinis teatras
 12 d. 18 val. – E. Ionesco „PLIKAGALVĖ DAINININKĖ“. Rež. – S. Rubinovas
 18 d. 18 val. – F. Zelerio „TIESA“. Rež. – S. Rubinovas
 21 d. 18 val. – P. Lagerkvisto „NEŪŽAUGA“. Rež. – S. Rubinovas

Kauno lėlių teatras

14 d. 12 val. Valerijos ir Stasio Ratkevičių lėlių muziejuje – „PELIUKO PASAKŲ DIRBTUVĖ“. Rež. – G. Radvilavičiūtė

KLAIPĖDA

Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras
 12, 13 d. 18.30 – D. Goggino „ŠAUNUOLYNAS“

ŠIAULIAI

Valstybinis Šiaulių dramos teatras
 12 d. 18 val. – „NEBYLYS“ (pagal J. Tumą-Vaižgantą). Rež. – J. Vaikus
 13 d. 12 val. – D. Čepauskaitės „KAŠTONĖ“ (pagal A. Čechovo apskymą). Rež. – A. Lebeliūnas

ALYTUS

Alytaus miesto teatras
 17 d. 16 val. – „COCO PASLAPТИS“. Scen. aut. ir rež. – D. Kimantaitė

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija
 13 d. 17 val. Birštono kultūros centro salėje – Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solisti – V. Miškūnaitė (sopranas). Dir. – M. Barkauskas
 14 d. 17 val. Alytaus kultūros ir komunikačijos centro salėje – Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistai R. Šilinskaite (sopranas), A. Raulinavičius (tenoras). Dir. – J. Domarkas

Vilniaus festivalis 2015

21 d. 19 val. *Lietuvos nacionaliniam operos ir baletu teatre* – Vilniaus festivalio pabaigos koncertas. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, Kauno valstybinis choras, Lietuvos nacionalinio operos ir baletu teatro choras. Solistai V. Šimkus (fortepijonas, Latvija), L. Kinča (sopranas, Latvija), O. Petrova (mecosopranas, Rusija), A. Schageris (tenoras, Vokietija), R. Mačanovskis (baritonas-bosas, Latvija). Dir. – M. Pitrėnas. Programoje E. Dárzičio, S. Prokofjevo, L. van Beethoveno kūriniai

VILNIUS

Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras
 12 d. 20 val. *Paveikslų galerijos kieme* – LVOO vasaros festivalio koncertas „Genesis Suite“. R. Buškevics (fortepijonas), S. Rinkevičiūtė (smuikas), V. Šliugždiniene (violončelė), Kauno valstybinis choras (vad. P. Bingelis), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. – G. Rinkevičius

Vytauto Kasiulio dailės muziejus

16 d. 18 val. – vakaras-koncertas. Skambina B. Vainiūnaitė. Programoje G. Ustvolskajos kūriniai fortепijonui (Lietuvoje atliekami pirmą kartą)

Šv. Jonų bažnyčia

13 d. 18 val. – koncertų ciklas „Muzikos valanda VU Šv. Jonų bažnyčioje“. Gedulo ir vilties dienai paminioti. Koncerte dalyvauja N. Ochrimenko (smuikas) ir G. Petrauskaitė (vargonai). Programoje D. Buxtehude's, G.F. Telemanno, J.S. Bacho, M.K. Čiurlionio, O. Messiaeno, J. Massnet ir M. Regerio kūriniai

Šv. Kotrynos bažnyčia

12 d. 19 val. – solistas M. Vitulskis, akompanuoja O. Taškinaitė
 14 d. 19 val. – chorų „Ažuoliukas“ ir „Cantores minores“ koncertas. Dir. – H. Norjane-nas (Suomiija), koncertmeisteris M. Malmgrenas. Programoje G. Palestinos, F. Mendelssohno-Bartholdy, H. Distlerio, J. Sibelijaus, B. Johanssono, J. Mäntytjärvi kūriniai
 16 d. 19 val. – J. Zoonas (fleita), I. Chuat (violončelė), ansamblis „Regnum musicale“: V.M. Daunytė (fleita), J. Daunytė (arpa), K.U. Daunytė (smuikas), E. Daunytė (violončelė), J. Punyti (fortepijonas). Programoje F. Mendelssohno, R. Korsakovo, C. Chaminate kūriniai
 17 d. 19 val. – O. Kolobovaitė (vokalas), A. Globys (gitarė)

KLAIPĖDA

Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras

12, 13 d. 18.30 – D. Goggino „ŠAUNUOLYNAS“

ŠIAULIAI

Valstybinis Šiaulių dramos teatras
 12 d. 18 val. – „NEBYLYS“ (pagal J. Tumą-Vaižgantą). Rež. – J. Vaikus

KAUNAS

Pažaislio muzikos festivalis

12 d. 18 val. *Kauno valstybinėje filharmonijoje* – Kauno miesto simfoninių orkestras (vyr. dir. C. Orbelianas (JAV, Arménija), vad. A. Treikauskas). Solistai A. Grigorian (sopranas), I. Milkevičiūtė (sopranas), G. Grigoriunas (tenoras, Arménija). Dir. – J. Domarkas. Programoje arijos, ansambliai ir orkestriniai fragmentai iš W.A. Mozarto, B. Dvariono, P. Mascagni, R. Leoncovallo, G. Verdi, G. Puccini operų

ALYTUS

Alytaus miesto teatras

17 d. 16 val. – „COCO PASLAPТИS“. Scen. aut. ir rež. – D. Kimantaitė

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija
 13 d. 17 val. Birštono kultūros centro salėje – Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solisti – V. Miškūnaitė (sopranas). Dir. – M. Barkauskas
 14 d. 17 val. Alytaus kultūros ir komunikačijos centro salėje – Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistai R. Šilinskaite (sopranas), A. Raulinavičius (tenoras). Dir. – J. Domarkas

Vilniaus festivalis 2015

21 d. 19 val. *Lietuvos nacionaliniam operos ir baletu teatre* – Vilniaus festivalio pabaigos koncertas. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, Kauno valstybinis choras, Lietuvos nacionalinio operos ir baletu teatro choras. Solistai V. Šimkus (fortepijonas, Latvija), L. Kinča (sopranas, Latvija), O. Petrova (mecosopranas, Rusija), A. Schageris (tenoras, Vokietija), R. Mačanovskis (baritonas-bosas, Latvija). Dir. – M. Pitrėnas. Programoje E. Dárzičio, S. Prokofjevo, L. van Beethoveno kūriniai

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija

13 d. 13 val. – kūrybių dirbtuvų ciklas, lydintis V. Kisarausko retrospektyvą. Kūrybių dirbtuvės „Interpretacija pagal eskizą“ su L. Jusioniu. Skirtos 13–17 m. jaunimui.

KAUNAS

Maironio lietuvių literatūros muziejaus

12 d. 17 val. – J. Noak novelijų knygos „Du lagaminai“ sutiktuvės. Kartu su autore dalyvauja redaktorė J. Riškutė, rašytoja A. Ruseckaitė, pianistas V.O. Vagusevičius

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Apie vandenis, medžius ir vėjus : eilėraščiai / Donaldas Kajokas. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2015] (Vilnius : BALTO print). – 150, [1] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-9986-39-842-4

Autistas ir pašto balandis : romanas / Roda Al Galidi ; iš olandų kalbos vertė Birutė Avižienė. – Vilnius : Gelmės, 2015 ([Vilnius] : Holograma). – 142, [2] p.. – (Kitoks romanės, ISSN 2351-6437). – Apdovanota 2011 m. Europos Sąjungos literatūros premija. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-95657-8-1

Didysis kunigaikštis Švitrigaila – nepaklusnus vasalas ar avantiūristas? : istorinis romanės / Valentina Zeiter. – Vilnius : Algimantas, [2015] (Vilnius : Standartų sp.). – 239, [1] p. : iliustr. – Nugar. antr. Švitrigaila. – Tiražas [1000] egz.. – ISBN 978-609-423-018-9 (jr.)

Dievy miškas : memurai / Balys Šruoga. – 2-asis leid.. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2015] (Vilnius : BALTO print). – 445, [2] p. : faks., portr.. – (Lietuvos literatūros lobynas: XX amžius : LLL / visuomeninė redaktorių taryba: Viktorija Daujotytė ... [et al.], ISSN 1822-2307 ; Nr. 3). – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-9986-39-416-7 (jr.)

Don Kichotas Lamančietis : [sutrupintas romanės] / Miguel de Cervantes Saavedra ; iš ispanų kalbos vertė Valdas V. Petrauskas. – Vilnius : Alma littera, 2015 (Vilnius : Spauda). – 523, [2] p.. – (Literatūra : svarbiausi teksta, ISSN 2351-7476). – Virš. ir nugar. antr.: Don Kichotas. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-01-1864-1 : [5 Eur 33 ct]

Dvi saujos laiko : eilėraščių rinktinė / Antanas Kalanavicius ; [sudarytojai Perpetua Dumšienė, Rimvydas Stankevičius]. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2015] (Vilnius : Petro ofsetas). – 174, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-9986-39-846-2

Erškētuogės kopose : [eilėraščiai] / Julius Keleras ; [dailininkas Ramūnas Čeponis]. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2015] (Vilnius : Petro ofsetas). – 75, [1] p. : iliustr. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-9986-39-847-9

Karusės : [eilėraščiai] / Nijolė Kliukaitė ; [autorės piešiniai]. – Kaunas : Kauko laiptai, 2015. – 80, [6] p. : iliustr.. – Tiražas

„Juros periodo pasaulis“

Savaitės filmai

Juros periodo pasaulis ***

Kai kinas vis labiau primena Disney'us pramogų parką, nenuostabu, kad Holivudas nusprendė sugrįžti prie vieno išpūdingiausių savo reginių, nors naujo pasakojimo apie Juros periodo parką reikėjo laukti keliolika metų. Colino Trevororo filme žmonės vėl skubia į dinozaurų parką Nublaro saloje. Milijonai nori pamatyti savo akimis mokslininkų atkurtus priešistorinius gyvius. Tuo metu laboratoriųose sukuriama genetiškai pakėista pabaisa, turinti tiranozauro, karnotauro ir velociraptoriaus bruožų. Pabaisa protingesnė už kitus dinozaurus, todėl pabėga. Pramogų parkas galiapti visos žmonijos grėsmę... Pagrindinius vaidmenis sukurė Chrisas Pratas, Bryce Dallas Howard, Irrfanas Khanas, Vincentas D'Onofrio, Omaras Sy (JAV, 2015). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys)

Kaip tapti žvaigžde Brodvėjuje ***

Iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti, kad Izabelė (Imogen Poots) – paprassta mergina „pagal iškvietimą“ iš Brulkino. Bet išveržusi į ramų Brodvėjaus režisierius Arnoldo (Owen Wilson) gyvenimą ji viską apvers aukštyn kjom, taps keliu skandalu priežastimi ir atskleis neįtikėtinas šeimos paslaptis. Filme taip pat vaidina Kathryn Hahn, Rhysas Ifansas, Jennifer Aniston, Cybill Shepherd, o visus juos vienam filme surinko Peteris Bogdanovichius – režisierius, rašytojas, vienas geriausiu Holivudo istorijos žinovų, sukūrės keilių sinefilų kartų nostalgiskai prisimenantus „Paskutinjų kino seansų“ (1971), „Popierinj mėnulį“ (1973), „Deicę Miller“ (1974). Beje, naujasis filmas buvo sumanytas dar 10-ajame dešimtmetyje ir jame turėjo vaidinti Tatum O'Neal (JAV, 2014). (Vilnius, Klaipėda)

Pašelč Maksas: įtūžio kelias ***

I tą patį vandenį duktūrų ižristi negalima, bet kinas vis bando. Garsu 8-ojo dešimtmecio veiksmo kino herojų šiemet sugražino į ekranus tas pats australų režisierius George'as Milleris. Persekojamas praeities demoni Pašelč Maksas mano, kad geriausias būdas išgyventi yra vienės kelionė po pasauli. Tačiau netrukus jis prisijungia prie grupės pabėgelių iš Citadelės, kurią sunaikino Nemirtingasis Džo. Jie keliauja atominio karo nuniokota teritorija, bet piktadarys surenka savo gaujas ir vejasi maištinkus. Maksą suvaidino Tomas Hardy. Jam teks irodyti, kad yra vertas Melo Gibsono, kuris Maksą suvaidino pirmąkart būdamas 22-ejų. Taip pat vaidina Charlize Theron, Nicholasas Houltas, Zoe Kravitz (Australija, JAV, 2015). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Zils Marijos debesys ****

Būdama aštuoniolikos, Marija Enders sėkmingesi suvaidino pjesėje ambingą merginą, kuri iš pradžių sužavi, o paskui priverčia nusižudyti savo viršininkę Eleną. Vaidmuo pakeitė Marijos gyvenimą. Po dvidesimties metų populiarumo ir meistriškumo viršūnė pasiekusi, savimi patikinti aktorė vyksta į Šveicariją. Kartu su asistente Valentina – vienintelė patikėtine ir drauge – ji repetuos Elenos vaidmenį. Režisierius Olivier Assayasas į subtilų pasakojimą apie aktorių prigimtį, šiuolaikinio meno situaciją ir laiko išbandymus pakvietė trijų aktore – Juliette Binoche, Kristen Stewart ir Chloe Grace Moretz (Prancūzija, Vokietija, Šveicarija, JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas)

San Andreas **

Kalifornijoje ivyko 9 balų pagal Richterio skalę žemės drebėjimas. Pilotas gelbėtojas (abejotinį aktorinių sugebėjimų stipruoliui Dwayne'as Johnsonas) ir jo žmona, su kuria jis nepalaiko ryšių, turi vykti iš Los Andželo į San Fransiską, kad išgelbėtų vienintelę savo dukterį. Netrukus paaiškėja, kad kelionė yra tik išairių nutikimų pradžia... Brado Peytono katastrofų filme taip pat vaidina Carla Gugino, Alexandra Daddario, Ionas Gruffuddas, Paulas Giannattis (JAV, 2015). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys)

***** – šedevras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Agnė Narušytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Finansininkė – Brigitė Misiuvienė

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

12–18 d. – Juros periodo pasaulis (3D, JAV) – 12.30, 15.15, 18.40, 21.35
Juros periodo pasaulis (JAV) – 11, 14, 17, 20 val.
Draugeliai (JAV) – 11.20, 13.50, 16.20, 19, 21.40
19 d. – tiesioginė koncerto „Take that. Live from the O2“ transliacija – 22 val.
17 d. – „Kino pavasario“ seansas. Feniksas (Vokietija) – 19 val.

12–18 d. – Tūnės tamsoje: trečia dalis (JAV) – 14.10, 16.30, 18.50, 21.25
Aukšta klasė 2 (JAV) – 13, 15.45, 18.25, 21.15

Ji – šnipė (JAV) – 15.50, 18.40, 21.20
12–16, 18 d. – Pašelč Maksas: įtūžio kelias (3D, Australija, JAV) – 15.30, 18.10, 21.05; 17 d. – 15.30, 21.05

12–18 d. – Namai (JAV) – 11, 13.20
Septintasis nykštukas (Vokietija) – 11.30, 13.40

San Andreas (3D, JAV) – 18.20, 21.10
San Andreas (JAV) – 15.40

12–16, 18 d. – Keršytojai. Altronu amžius (3D, JAV) – 14.50, 20.50; 17 d. – 14.50, 21.30

12–18 d. – Keršytojai. Altronu amžius (JAV) – 11.40
Rytuoja žemė (JAV) – 11.20, 18 val.

Didysis skrydis (Prancūzija, Belgija) – 13.20
Kempiniukas plačiakelinis (JAV) – 11 val.

Forum Cinemas Akropolis

12–18 d. – Juros periodo pasaulis (3D, JAV) – 10.10, 13, 15.50, 18.40, 21.30
12–18 d. – Juros periodo pasaulis (JAV) – 11.10, 14, 14.50, 17.35, 20.20

Draugeliai (JAV) – 11.20, 13.50, 16.50, 19.20, 21.50

Tūnės tamsoje: trečia dalis (JAV) – 12.30, 16.20, 18.50, 21.10

Ji – šnipė (JAV) – 12.50, 15.20, 18.10, 20.50
Aukšta klasė 2 (JAV) – 10.50, 13.10, 15.40, 18.20

Septintasis nykštukas (Vokietija) – 10.20, 13.20, 15.30

San Andreas (3D, JAV) – 15.10, 18, 20.40
San Andreas (JAV) – 12.40

Pašelč Maksas: įtūžio kelias (Australija, JAV) – 17.50, 20.30

Namai (JAV) – 10.40
Didysis skrydis (Prancūzija, Belgija) – 11 val.

Viena kairiaja (Rusija) – 21 val.
Galingasis 6 (JAV) – 10.30

„Skalvijos“ kino centras

12 d. – Žemos miegas (Turkija, Prancūzija, Vokietija) – 15.20; 13 d. – 20 val.

14 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 21.30; 16 d. – 17 val.

15 d. – Tūkstantį kartų labanakt (JAV, Norvegija, Airija, Švedija) – 16.30; 16 d. – 21 val.

15 d. – Balandis tupėjo ant šakos ir maste apie būty (Švedija, Vokietija, Norvegija, Prancūzija) – 20.50; 17 d. – 16.30; 18 d. – 19 val.

12 d. – Zils Marijos debesys (Šveicarija, Vokietija, Prancūzija) – 21 val.; 17 d. – 21 val.; 18 d. – 16.40

13 d. – Džema Boveri (Prancūzija) – 16.10

Agnès Varda filmų programa

12 d. – Bastūnė (Prancūzija) – 19 val.; 15 d. – 18.40; 18 d. – 21 val.

13 d. – Agnès paplūdimiai (dok. f., Prancūzija) – 18 val.; 17 d. – 18.30

14 d. – Kleo nuo 5 iki 7 (Prancūzija) – 17 val.;

16 d. – 19 val.

14 d. – Kino klasikos vakarai. Lulu (Prancūzija) – 19 val.

Pasaka

12, 15–17 d. – Džema Boveri (Prancūzija) – 18 val.; 14 d. – 20 val.

12, 13 d. – Draugeliai (JAV) – 20 val.; 14 d. – 22 val.; 15–17 d. – 21.45

12 d. – Pavogtas pasimatymas (D. Britanija, Prancūzija) – 22 val.; 13, 14, 18 d. – 18.15; 15–17 d. – 20 val.

12 d. – Nauja draugė (Prancūzija) – 18.15; 13 d. – 21.45; 15, 16 d. – 21.30

12 d. – Amžinai stilingos (dok. f., rež. L. Plioplytė) – 20.15; 15, 16 d. – 18.15

12 d. – Prarastoji upė (JAV) – 21.45; 13 d. – 18 val.; 14–16 d. – 19.45; 17 d. – 17.15; 17 d. – 21.30

13, 14 d. – Kaip tapti žvaigžde Brodvėjuje (JAV) – 16.15; 17 d. – 16 val.

13 d. – Gazelės (Prancūzija) – 22.15

13 d. – Mažylis Nikolija atostogos (Prancūzija) – 16 val.

13 d. – Nuo 5 iki 7. Įsimylėjelių laikas (JAV) – 19.45

14 d. – Mažylis Nikolija (Prancūzija) – 16 val.; 18 d. – 18.30

14 d. – Savaitgalis Paryžiuje (D. Britanija) – 18 val.; 17 d. – 15.30

14 d. – Trėčias žmogus (JAV, Prancūzija, D. Britanija, Belgija) – 21.30; 17 d. – 19 val.

Ozo kino salė

12 d. – Prie jūros (Meksika) – 17.10; 17, 18 d. – 17 val.

12 d. – Atostogos! (D. Britanija) – 18.20; 17, 18 d. – 18.20

12 d. – Kaip tapti žvaigžde Brodvėjuje (JAV) – 20 val.; 13 d. – 17.30

13 d. – Rikis (Prancūzija) – 14 val.

13 d. – Ekskursantė (rež. A. Juzėnas) – 15.30

13 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 19.10

16 d. – Nematomas frontas (rež. J. Ohman, V. Sruoginis) – 17 val.

16 d. – Mona (Islandija, Latvija) – 18.30

17, 18 d. – Vardas tamsoje (rež. A. Marcinkevičiūtė) – 17 val.

17, 18 d. – Žigolo (JAV) – 18.30

17, 18 d. – Tėvė mūšų, kuris esi medyje (Prancūzija, Australija) – 20 val.

KAUNAS

Forum Cinemas

12, 13 d. – Juros periodo pasaulis (3D, JAV) – 10.10, 13, 16, 18.50, 21.40
12–18 d. – Juros periodo pasaulis (JAV) – 10.10, 14.50, 17.40

Juros periodo pasaulis (JAV) – 10.10, 14.50, 17.40

Draugeliai (JAV) – 10.40, 13.10, 15.40, 18.20, 21 val.

Tūnės tamsoje: trečia dalis (JAV) – 13.30, 15.50, 18.10, 20.40

San Andreas (3D, JAV) – 13.40, 19, 21.50

San Andreas (JAV) – 16.20

Septintasis nykštukas (Vokietija) – 10.30, 12.40

Ji – šnipė (Vokietija) – 20.30

Smurfi 2 (JAV) – 11 val.